

WIJZE RAAD IS HALVE DAAD

EEN ONDERZOEK NAAR DE KWALITEIT VAN SAMENWERKING TUSSEN DE
GEMEENTE EN DORPS- EN WIJKRADEN IN HAARLEMMERMEER

Rekenkamercommissie Haarlemmermeer

april 2020

INHOUD

1	INLEIDING	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Onderzoeksopzet	3
1.3	Leeswijzer	3
2	BEVINDINGEN	4
2.1	Dorps- en wijkraden in Haarlemmermeer	4
2.2	Beleid van de gemeente en rol van de gemeenteraad	5
2.3	Voorwaarden voor samenwerking en resultaten	6
3	CONCLUSIES	8
3.1	Dorps- en wijkraden zetten zich actief in en hebben weinig democratische invloed	8
3.2	Het huidige participatiebeleid is abstract en mist een gezamenlijke visie op de participatieve democratie	8
4	AANBEVELINGEN	10
4.1	Aanbeveling aan de raad	10
4.2	Aanbeveling aan het college	10
4.3	Suggesties voor het debat	11
5	REACTIE COLLEGE VAN B&W	12
6	BIJLAGE: FEITENRAPPORT	13

Foto's

p.4 Beinsdorp, Danny de Casembroot

p.5 Abbenes, Danny de Casembroot

p.8 Nieuw-Vennep, Danny de Casembroot

p.9 Nieuw-Vennep, Henk Roolvink fotografie

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

De Rekenkamercommissie Haarlemmermeer (RKC) heeft mede op suggestie van verschillende fracties in de gemeenteraad onderzoek gedaan naar de dorps- en wijkraden van de gemeente Haarlemmermeer. De RKC heeft zich in dit onderzoek gericht op de samenwerking tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden. De RKC heeft deze focus gekozen vanwege de spanning die kan bestaan tussen de participatieve democratie¹ via dorps- en wijkraden en de representatieve democratie² met volksvertegenwoordigers in de gemeenteraad.

1.2 ONDERZOEKSOPZET

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt als volgt:

Hoe goed werken de gemeente en de dorps- en wijkraden in Haarlemmermeer met elkaar samen?

Deze hoofdvraag is uitgewerkt in elf deelvragen (zie onderzoeksrapport). Deze nota beschrijft de belangrijkste bevindingen bij deze vragen.

Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau Partners + Pröpper. Voor dit onderzoek hebben de onderzoekers de belangrijkste gemeentelijke stukken verzameld en bestudeerd. Verder hebben ze een online enquête uitgezet onder alle dorps- en wijkraden. Aan de enquête hebben negentien van de negenentwintig dorps- en wijkraden meegedaan, een respons van 65%. Deelname aan de enquête gebeurde op anonieme basis. Met de resultaten van de documentstudie en de enquête als startpunt zijn verdiepende gesprekken gevoerd met veertien dorps- en wijkraden, gebiedsmanagers van de gemeente, portefeuillehouders en een delegatie van de gemeenteraad in aanwezigheid van leden van de RKC. De bevindingen en conclusies uit het conceptrapport zijn ter verificatie voorgelegd aan de ambtelijke organisatie. Daarna heeft de RKC aanbevelingen toegevoegd in deze nota die voor een bestuurlijke zienswijze is voorgelegd aan het college.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen van het onderzoek. De conclusies van de RKC staan in hoofdstuk 3 en de aanbevelingen die de RKC doet staan in hoofdstuk 4. Tot slot volgt in hoofdstuk 5 de reactie van het college van B&W.

¹ Participatieve democratie is een vorm van democratie waarin burgers -bijvoorbeeld via een dorps-of wijkraad- beleidsbepalende invloed hebben op een bestuur.

² Representatieve democratie of indirecte democratie is een vorm van democratie waarbij burgers vertegenwoordigers kiezen die namens hen besturen.

2 BEVINDINGEN

2.1 DORPS- EN WIJKRADEN IN HAARLEMMERMEER

Geen dorps- of wijkraad is hetzelfde

In de gemeente Haarlemmermeer zijn momenteel negentwintig dorps- en wijkraden actief. Geen dorps- of wijkraad is hetzelfde: de ene raad is meer dan honderd jaar oud, de andere is recent opgericht. Sommige raden hebben een stichting als rechtsvorm, anderen een vereniging. Ook de manier waarop de dorps- en wijkraden communiceren met de inwoners, de rol die ze voor zichzelf zien en de manier waarop ze zich verantwoorden over hun activiteiten verschillen per dorps- en wijkraad.

Besturen vinden moeilijk vrijwilligers en vormen geen afspiegeling van het dorp of de wijk

Alle actieve dorps- en wijkraden hebben echter één ding gemeen: ze bestaan uit inwoners die zich op vrijwillige basis inzetten voor de leefbaarheid van hun dorp of wijk. Het vinden van die vrijwilligers ervaren veel besturen van dorps- en wijkraden als knelpunt. De besturen vinden de samenstelling van het bestuur bovendien vaak geen goede afspiegeling van de wijk of het dorp. Zij missen in hun bestuur jeugd en jongeren, ondernemers, werkende inwoners tot vijftig jaar en inwoners met een migratieachtergrond.

Dorps- en wijkraden richten zich vooral op verbinden, signaleren en het behartigen van belangen

Dorps- en wijkraden herkennen zich het meest in de volgende drie rollen:

1. **Verbinder:** de dorps- of wijkraad verbindt mensen in het dorp of de wijk en draagt bij aan het gemeenschapsgevoel.
2. **Signaleerder:** de dorps- of wijkraad signaleert problemen in het dorp of de wijk en bespreekt deze met inwoners en/of de gemeente.
3. **Belangenbehartiger:** de dorps- of wijkraad behartigt de belangen van het dorp of de wijk en vertegenwoordigt de lokale gemeenschap bij de gemeente.

Uit de enquête blijkt dat de meeste dorps- en wijkraden inwoners betrekken bij het maken van plannen om de leefomgeving in het dorp of de wijk te verbeteren. Dat doen ze onder andere door informatiebijeenkomsten voor inwoners te organiseren, deskundigen in te schakelen of inwoners via social media te raadplegen.

Dorps- en wijkraden weten maatschappelijke opgaven te benoemen die spelen in hun dorp of wijk. Die maatschappelijke opgaven liggen het meest op het terrein van wonen, bereikbaarheid en verkeer, kwaliteit van de openbare ruimte en voorzieningen in de wijk.

Dorps- en wijkraden weten niet goed wat de gemeente van hen verwacht

Maatwerk is het adagium van de gemeente. Tweederde van de dorps- en wijkraden heeft echter (nog) geen samenwerkingsafspraken op maat met de gemeente. Van de dorps- en wijkraden die wel afspraken hebben, verschilt de aard van de afspraken: van mondeling tot schriftelijk, van afspraken over omgang tot afspraken over concrete projecten. Deze dorps- en wijkraden verschillen van mening of de samenwerkingsafspraken de dorps- of wijkraad in de huidige vorm helpen. Voor een derde van de dorps- en wijkraden is duidelijk wat de gemeente van ze verwacht.

Waardering van dorps- en wijkraden voor de samenwerking met de gemeente verschilt

Dorps- en wijkraden waarderen de samenwerking met de gemeente gemiddeld met een zeven. Hier zit variatie in: het laagste cijfer is een vier en het hoogste cijfer een negen. Dorps- en wijkraden zijn het meest positief over de mate waarin de gemeente open staat voor de inbreng, ideeën en opvattingen van de dorps- en wijkraden en de benaderbaarheid van raadsleden. Dorps- en wijkraden zijn het minst positief over de mate waarin de gemeente terugkoppelt wat ze met een advies van een dorps- en wijkraad heeft gedaan en de mate waarin zij invloed hebben op gemeentelijke plannen en beleid.

2.2 BELEID VAN DE GEMEENTE EN ROL VAN DE GEMEENTERAAD

De gemeente streeft naar 'samenwerkingsafspraken op maat' met dorps- en wijkraden

Het algemeen beleid voor participatie van de gemeente is vastgelegd in het 'Plan van Aanpak Participatie'. De gemeenteraad heeft dit beleid begin 2015 vastgesteld. Het Plan van Aanpak Participatie bevat een korte passage over dorps- en wijkraden met drie acties³.

De gemeenteraad en het college hebben vooraf geen concrete doelen of instrumenten voor de samenwerking met dorps- en wijkraden willen vaststellen (met uitzondering van het beheer van de openbare ruimte). Ze streven per dorps- of wijkraad naar 'samenwerkingsafspraken op maat'. Maatwerk is het uitgangspunt bij de samenwerking met dorps- en wijkraden. De gemeente wil samen met elke dorps- of wijkraad zoeken naar een 'passende samenwerking'. Als vervolg op het Plan van Aanpak Participatie heeft het college een actieprogramma opgesteld. In dit actieprogramma heeft het college ook aandacht voor dorps- en wijkraden.

De gemeente werkt gebiedsgericht met een verbindende rol voor gebiedsmanagers

De gemeente Haarlemmermeer werkt gebiedsgericht door het grondgebied van de gemeente op te delen in zes gebieden met elk een eigen gebiedsmanager. Deze gebiedsmanager is de schakel tussen alle partijen in het gebied en de vakspecialisten van de gemeente. De gebiedsmanagers van de gemeente zijn het eerste aanspreekpunt voor de dorps- en wijkraden. De helft van de dorps- en wijkraden is tevreden tot zeer tevreden over het contact

³ De acties zijn:

1. evaluatie financiële ondersteuning dorps- en wijkraden.
2. verkennen van maatwerk per dorp of wijk.
3. verkennen van oplossingen voor het onderwerp representativiteit.

met de gebiedsmanagers. Een klein deel, circa 15%, is ontevreden tot zeer ontevreden. De dorps- en wijkraden hebben begrip voor de positie van de gebiedsmanager als schakel binnen de gemeente en realiseren zich dat hij of zij niet bevoegd is om namens het college besluiten te nemen.

De rol en houding van de gemeenteraad varieert per onderwerp en per dorps-of wijkraad

De raad ziet de dorps- en wijkraad in eerste instantie als een burgerinitiatief en is terughoudend om een nadrukkelijk kaderstellende en controlerende rol te spelen. De raad verstrekke in 2019 € 42.900 aan participatiesubsidie en € 24.500 voor sociaal-culturele activiteiten aan de dorps- en wijkraden. Aan beide typen subsidie zijn voorwaarden verbonden.⁴

De gemeenteraad beziet afhankelijk van het onderwerp dat voorligt hoe de dorps- en wijkraad wil samenwerken met de gemeente en andersom. Per onderwerp maar ook per dorp en wijk kan de rol van de gemeenteraad verschillen. Dorps- en wijkraden vinden raadsleden in het algemeen benaderbaar.

De gemeente en dorps- en wijkraden leren en verbeteren op basis van de praktijk

De gemeente heeft het Plan van Aanpak Participatie geëvalueerd net als het eerdere convenant met spelregels voor samenwerking met dorps- en wijkraden. Lessen uit deze evaluaties zijn verwerkt in het hiervoor genoemde actieprogramma waarin de gemeente ook via pilots probeert te leren. Tweejaarlijks komen zij bijeen om gedeelde thema's te bespreken en te verkennen.

2.3 VOORWAARDEN VOOR SAMENWERKING EN RESULTATEN

De onderzoekers onderscheiden negentien voorwaarden of criteria voor doeltreffende en doelmatige samenwerking tussen de gemeente en dorps- en wijkraden. Hoe meer van deze voorwaarden zijn ingevuld hoe groter de kans op resultaten.

Haarlemmermeer vult veel voorwaarden voor samenwerking in ...

De onderzoekers constateren dat in Haarlemmermeer veel goed gaat. Zo laat de praktijk zien dat inwoners invloed (kunnen) hebben op zaken die de leefbaarheid in hun wijk vergroten (zie kader). Verder beproeven dorps- en wijkraden nieuwe vormen van (internet)participatie en zijn ze in het algemeen tevreden over het contact met hun gebiedsmanager. Ook het uitgangspunt om afhankelijk van de situatie ruimte te laten om maatwerkafspraken te maken draagt bij aan goede samenwerking tussen de gemeente en dorps- en wijkraden. Ten slotte is er lof voor de wijze waarop zowel de dorps- en wijkraden (allemaal vrijwilligers!) en de gemeente zich inspanssen. Dit is slechts een greep uit de zaken die goed gaan.

⁴ De verdeelregels (opgenomen in de Uitwerkingsnota) zijn de subsidievoorwaarden.

Wanneer gaat de samenwerking goed en wanneer niet?

De dorps- en wijkraden gaven in het onderzoek enkele voorbeelden van goede samenwerking tussen gemeente en dorps- en wijkraden. Zo heeft de gemeente voor het maaibeeld in Burgerveen gebruik gemaakt van de kennis van de wijkraad, zijn dorps- en wijkraden vroegtijdig betrokken bij de totstandkoming van het centrumplan en heeft de gemeente adviezen van de dorps- en wijkraden voor een fietsrotonde bij het station gedeeltelijk overgenomen.

Voorbeelden waarin de samenwerking minder goed ging, zijn er ook. Zo worden dorps- of wijkraden niet betrokken bij woningbouwplannen, krijgen dorps- en wijkraden soms geen antwoord op verzoeken en worden ze onvoldoende op de hoogte gehouden van de voortgang van ontwikkelingen.

... maar enkele belangrijke voorwaarden voor goede samenwerking zijn onvoldoende op orde.

De onderzoekers constateren dat in Haarlemmermeer momenteel een aantal belangrijke voorwaarden voor doeltreffende samenwerking onvoldoende vervuld zijn, zoals:

- De mogelijkheid voor de gemeente om snel, flexibel en slagvaardig te kunnen handelen, vooral bij kleine praktische zaken in de leefomgeving.
- Het hebben van heldere basisafspraken over rollen en onderlinge werkwijze (zoals over tijdige en pro-actieve onderlinge communicatie).
- Het hebben van actuele, integrale gebiedsprogramma's met heldere doelen voor korte en lange termijn en hierbinnen duidelijke prioriteiten.

De kwaliteit van samenwerking tussen gemeente en dorps- en wijkraden wisselt mede door het ontbreken van deze voorwaarden sterk.

3 CONCLUSIES

3.1 DORPS- EN WIJKRADEN ZETTEN ZICH ACTIEF IN EN HEBBEN WEINIG DEMOCRATISCHE INVLOED

Participatieve democratie is een vorm van democratie waarin burgers beleidsbepalende invloed hebben op een bestuur. Dorps- en wijkraden kunnen hier een belangrijke rol bij vervullen. De gemeente Haarlemmermeer heeft veel dorps- en wijkraden die zich actief inzetten voor hun dorp of wijk. Dat doen ze door bijvoorbeeld inloopavonden en bijeenkomsten met specifieke thema's te organiseren, meldingen van inwoners te bespreken met de gebiedsmanager en met inwoners te communiceren via online platformen en sociale media.

De samenwerking tussen de dorps- en wijkraden en de gemeente verloopt echter niet optimaal, waardoor de inzet, kennis en kunde van de dorps- en wijkraden niet voldoende wordt benut. Dit komt doordat een aantal noodzakelijke voorwaarden voor doeltreffende samenwerking tussen de gemeente en dorps- en wijkraden onvoldoende op orde zijn, met als belangrijkste:

- de mogelijkheid voor de gemeente om snel, flexibel en slagvaardig te kunnen handelen;
- het hebben van heldere basisafspraken over rollen en onderlinge werkwijze en
- het hebben van heldere gezamenlijke doelen voor korte en lange termijn zowel op gebiedsniveau als voor het functioneren van de lokale (participatieve) democratie.

Tegelijkertijd zijn er ook voorwaarden voor doeltreffende en doelmatige samenwerking wel goed op orde. Dit blijkt ook uit het cijfer dat dorps- en wijkraden de samenwerking geven: gemiddeld een zeven, met enkele uitschieters naar boven en beneden.

Dorps- en wijkraden hebben nu -ondanks grote inspanningen bij zowel dorps- en wijkraden als de gemeente- weinig democratische invloed.

3.2 HET HUIDIGE PARTICIPATIEBELEID IS ABSTRACT EN MIST EEN GEZAMENLIJKE VISIE OP DE PARTICIPATIEVE DEMOCRATIE

Het huidige beleid voor dorps- en wijkraden is abstract beschreven als onderdeel van het participatiebeleid. Het biedt dorps- en wijkraden en betrokkenen in de uitvoering, zoals gebiedsmanagers, nu beperkt richting en houvast.

In het algemene participatiebeleid maakt de gemeente nu geen scherpe strategische keuzes en formuleert ze geen concrete doelen. Het beleid is ook abstract door het gebruik van soms vage begrippen zoals 'het mobiliseren van collectief begrip en vertrouwen', et cetera. Verder ontbreekt het in Haarlemmermeer aan actuele en gedragen gebiedsplannen.

Het uitgangspunt om niet te kiezen voor één standaardaanpak en ruimte te laten voor maatwerk per vraagstuk en per dorps- en wijkraad is goed onderbouwd in het beleid. Tegelijkertijd is het ook een veilige keuze zolang dilemma's niet zichtbaar zijn. Weinig mensen zullen tegen 'maatwerk' zijn. Maar als ruimte voor maatwerk leidt tot het niet langer maken van basale afspraken of een grote afhankelijkheid van de persoon van de gebiedsmanager is er sprake van een andere situatie. Goede, heldere basisafspraken zoals over de rollen van dorps- en wijkraden (welke spelen ze wel in welke gevallen en welke niet?), de onderlinge communicatie (bijvoorbeeld over de status en doorlooptijden van meldingen), de gezamenlijke agenda voor een gebied en hoe te handelen bij conflicten, zijn belangrijk om effectief en efficiënt te kunnen samenwerken. Dorps- en wijkraden én betrokken ambtenaren krijgen nu weinig richting van het bestuur en verstaan vaak net weer wat anders onder de politieke wens om tot maatwerk te komen. Het resultaat nu is dat slechts een derde van de dorps- en wijkraden samenwerkingsafspraken heeft gemaakt, mondeling of (summier) op papier.

Dorps- en wijkraden willen meer helderheid in het participatiebeleid zoals over hun rol(len), hun positie in de democratie, verwachtingen van de gemeente én de beschikbare instrumenten die helpen bij het vervullen van deze rollen.

Het huidige beleid mist ook een doordachte overkoepelende visie op de lokale democratie en de participatieve democratie in het bijzonder. Het ontbreken van een gezamenlijke langetermijnvisie op de lokale democratie inclusief de rol van dorps- en wijkraden maakt het nu lastig voor dorps- en wijkraden, maar ook voor bijvoorbeeld gebiedsmanagers om hun eigen (middellangetermijn) koers te bepalen. Als je weet waar je uiteindelijk wilt uitkomen, navigeer je op korte en middellange termijn gemakkelijker de goede kant op.

Ook de raad is met zo'n kompas geholpen. Zonder heldere visie is het ook voor raadsleden lastig om bij concrete raadsvoorstellen een standpunt in te nemen over de positie of rol van dorps- en wijkraden. Denk aan een besluit over participatie van belanghebbenden bij een nieuwbouwproject in één van de kernen of over de toe te kennen subsidie voor dorps- en wijkraden.

4 AANBEVELINGEN

4.1 AANBEVELING AAN DE RAAD

1. Ontwikkel samen met het college, dorps- en wijkraden en andere belanghebbenden een lange termijnvisie op de participatieve democratie in Haarlemmermeer met in het bijzonder aandacht voor de positie van dorps- en wijkraden.

Doe dit met alle belanghebbenden op basis van gelijkheid, onder leiding van de voorzitter van de raad. Hanteer hierbij het niveau 'co-produceren' op de participatieladder. Dit wel zeggen: belanghebbenden analyseren samen met de raad de relevante trends en factoren in de huidige situatie en ontwikkelen op basis hiervan samen een visie. Kom hierbij samen tot een aantal heldere kaders die ten minste gaan over:

- De leidende waarden en langetermijndoelen voor de participatieve democratie in Haarlemmermeer in het algemeen en voor dorps- en wijkraden in het bijzonder: *wat moet er in 2030 anders zijn dan nu?*
- De kortetermijndoelen voor de participatieve democratie in Haarlemmermeer en voor dorps- en wijkraden in het bijzonder: *wat moet er gegeven de langetermijndoelen in 2022 anders zijn dan nu?*
- De rollen van dorps- en wijkraden: *wat zijn de belangrijkste rollen die dorps- en wijkraden in de samenwerking met de gemeente spelen op korte en lange termijn? En welke rollen spelen ze expliciet niet?*
- De verhouding tussen gebiedsgericht werken en themagericht werken (via de lijn): *wat heeft prioriteit in geval deze met elkaar op gespannen voet staan?*
- De ambities in het huidige beleid om te komen tot maatwerk per dorp of kern: *staat dit beleid nog overeind en zo ja, wat verstaan we in Haarlemmermeer dan precies onder 'maatwerk'?*

Houd deze visie compact (maximaal 4 A4). Benut zo mogelijk landelijke expertise zoals van het programma Democratie in Actie.

4.2 AANBEVELING AAN HET COLLEGE

2. Breng de voorwaarden voor goede samenwerking tussen gemeente en dorps- en wijkraden beter op orde.

Maak -mede aan de hand van de lijst 'barrières' en andere inzichten in het onderzoeksrapport- samen met de dorps- en wijkraden:

- een top-5 van verbeterpunten voor de gemeente als geheel (relevant voor alle dorps- en wijkraden), en
- een top-5 van verbeterpunten per dorps- of wijkraad.

Deze verbeterpunten moeten op korte termijn uitvoerbaar zijn, gedragen zijn door zowel de gemeente als de dorps- en wijkraden én zinnig zijn om te doen onafhankelijk van de uitkomst van het visietraject ('no regret').

Koppel aan deze verbeterpunten concrete resultaten, mijlpalen en actiehouders zodat duidelijk is wie, wat wanneer gaat doen met welk resultaat. Maak deze afspraken openbaar en maak onderling afspraken hoe deze afspraken te bewaken en bij te sturen.

4.3 SUGGESTIES VOOR HET DEBAT

Hieronder staan nog enkele stellingen die de raadsleden kunnen gebruiken in het politieke debat over dit rapport. Deze stellingen geven nadrukkelijk niet de mening weer van de RKC. Ze zijn alleen bedoeld om een goed debat over hoofdpunten in de gemeenteraad te voeren.

Stelling 1:

Burgers moeten meer beleidsbepalende invloed krijgen op het lokale bestuur in Haarlemmermeer dan nu.

Stelling 2:

Een gezamenlijke visie op de participatieve democratie in Haarlemmermeer? Verspilde moeite!

Stelling 3:

Geen participatieve democratie in Haarlemmermeer zonder dorps- en wijkraden.

5 REACTIE COLLEGE VAN B&W

gemeente
Haarlemmermeer

Aan de Rekenkamercommissie van Haarlemmermeer
T.a.v. de heer D. Bartelink
Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Raadhuisplein 1
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Cluster Gebieds- en Relatiemanagement
Contactpersoon mevrouw B. Verbeek
Telefoon 0900 1852
Uw brief
Ons kenmerk X.2020.03807
Bijlage(n) Geen
Onderwerp Bestuurlijke wederhoor onderzoek Dorps- en wijkraden

Verzenddatum
17 APR 2020

Geachte leden van de Rekenkamercommissie,

Hartelijk dank voor uw onderzoek naar de samenwerking tussen gemeente en dorps- en wijkraden. Wij waarderen het zeer, dat u heeft gefocust op de spanning die kan bestaan tussen de participatieve democratie via dorps- en wijkraden en de representatieve democratie met volksvertegenwoordigers in de gemeenteraad. U heeft ons benaderd voor bestuurlijke wederhoor. Met deze brief geven wij u graag onze reactie.

De afgelopen jaren hebben wij samen met de dorps- en wijkraden hard gewerkt om de samenwerking te verbeteren. Zo is de organisatie een doorontwikkeling ingegaan, om meer gebiedsgericht te werken, wordt gewerkt aan een digitaal gebiedsprogramma waarin gemeente en dorps- en wijkraden samen vormgeven aan een middellange termijnprogramma voor het gebied, zijn gebiedsteams binnen onze organisatie gestart om een integrale aanpak van projecten en opgaven in de gemeente verder vorm te geven en is het programma participatie uitgevoerd, waarin is geëxperimenteerd met nieuwe vormen van participatie.

Wij zijn tevreden met deze inzet en beseffen tegelijkertijd dat het werk nog niet klaar is. Wij zijn nog bezig met het instellen van gebiedsoverleggen om met diverse partners in een gebied, ook de dorps- en wijkraden, samen naar de integrale opgaven te kijken.

Wij herkennen de opmerkingen die u maakt in uw onderzoek en uw feitenrapport. Ook de conclusies die u trekt zijn herkenbaar. Voor ons is dit 'work in progress'. We zien de conclusies en aanbevelingen vooral als mogelijkheid voor een discussie in de raad over de rol en verhouding die zij wil hebben met de dorps- en wijkraden. Waar de aanbeveling aan de raad over een visie gaat, is de aanbeveling aan ons college praktischer van aard. Die aanbeveling

volgen we naar onze mening al gedeeltelijk op, zoals het inzetten op werken met het digitale gebiedsprogramma.

De resultaten van uw onderzoek sterken ons in de opgave die we nog te doen hebben en in onze overtuiging dat we op de goede weg zitten.

Kleine opgaven

De eerst genoemde barrière is herkenbaar voor ons: Kleine opgaven worden niet snel en flexibel opgepakt. Deze komt voor in veel gesprekken met dorps- en wijkraden. Voor hen is dit belangrijk. Want in het onderzoek staat, dat het voor dorps- en wijkraden uiteindelijk gaat om het realiseren van zichtbare resultaten. Zij vinden het belangrijk tussentijdse successen te boeken. Zo kunnen zij hun rol als belangenvertegenwoordiger, signaleerder en verbinder zichtbaar waarmaken.

De gemeentelijke organisatie is ingericht om op basis van plannen gecontroleerd alle opgaven in de gebieden te onderzoeken en op te pakken. Veel van die plannen worden eerst voorgelegd aan dorps- en wijkraden. Denk bijvoorbeeld aan snoeiplannen. In die plannen wordt ook voorzien in het snel oppakken van de meest voorkomende meldingen. Maandelijks worden namelijk circa 1.675 meldingen gedaan in de openbare buitenruimte van de gemeente. Dat neemt niet weg dat ad hoc opgaven in een dorp of wijk opkomen, die niet voorzien waren. Daarvoor is minder ruimte in de planmatige aanpak. Door meer gebiedsgericht te werken, streven we ernaar om zulke opgaven snel op te kunnen pakken. Tegelijkertijd moeten gemeente en dorps- en wijkraden dan samen een werkwijze gaan afspreken over welke opgaven direct moeten worden opgepakt en welke niet. Afhankelijk van de afspraken die we maken, zal worden gekeken of ze passen binnen het bestaande beleid en dus binnen bestaand budget.

Rol en positie

In het onderzoek is opgeschreven, dat de rol van de dorps- en wijkraden niet duidelijk is. We constateren het volgende.

Zes dorpsraden hebben aangegeven dat voor hen duidelijk is wat de gemeente van hen verwacht. Zeven zijn neutraal en vijf vinden het niet tot helemaal niet duidelijk. De constatering dat de dorps- en wijkraden hun rol niet duidelijk vinden, is in onze beleving niet helemaal onderbouwd door de cijfers.

De dorps- en wijkraden geven aan in het onderzoek, dat maatwerkafspraken een goed uitgangspunt zijn omdat de dorpen en wijken zo verschillen, net als de dorps- en wijkraden. Deze maatwerk afspraken kunnen op elk moment herzien worden als hier behoefte aan is. Op basis van deze constatering, is het de vraag hoe belangrijk een helder omschreven, vaste rol naar de gemeente is voor de dorps- en wijkraden in de dagelijkse praktijk.

Met dit in het achterhoofd het volgende.

De gemeente zal haar participatiebeleid moeten beoordelen op basis van de (voorgenomen) wetgeving om decentraal participatie te versterken, onder meer in verband met de Omgevingswet.

Ook hier is de verwachting dat maatwerk per proces, project en dorp of wijk moet worden geboden. Aan de behoefte van dorps- en wijkraden aan een duidelijke positie én aan maatwerk kan als volgt tegemoet worden gekomen. Standaard kan de vraag opgenomen worden welke rol de dorps- en wijkraden spelen bij participatie in het project of proces dat aan de orde is. De vragen blijven gelijk, de antwoorden leiden tot maatwerk.

Democratische invloed

Met deze werkwijze komt de meerwaarde van participatieve democratie als aanvulling op de representatieve democratie naar onze mening tot zijn recht. Daarmee geeft ons college antwoord op de eerste conclusie, voor zover dat antwoord in onze hand is. De raad is namelijk het representatieve orgaan van de gemeente en zal haar eigen antwoord op deze conclusie moeten vormgeven.

Wij vinden het belangrijk om te noemen, dat we afgelopen jaren in hebben gezet op versterking van participatie, ook van de dorps- en wijkraden. Dit doen we door te experimenteren met andere vormen van participatie. Op basis daarvan is een positieve lijn te zien in het betrekken van dorps- en wijkraden. Projecten waar dat goed heeft gewerkt zijn bijvoorbeeld Hoofddorp-Centraal, Badhoevedorp Centrum, Papegaaienstraat in Zwanenburg en de Fanny Blankers-Koenlaan in Hoofddorp.

Gebiedsprogramma

In het onderzoek is te lezen dat een gebiedsprogramma ontbreekt. Maar wij lezen in het onderzoek ook, dat er de afgelopen jaren wel gewerkt is met programma's per gebied, die digitaal ontsloten zijn en waar zowel gemeente als dorps- of wijkraad bij kan. En die praktijk is voor ons herkenbaar. In alle gebieden is op regelmatige basis een lijst van diverse opgaven aan de orde, al maakt niet elke dorps- en wijkraad en gebiedsmanager daar op dezelfde manier gebruik van. Zo wordt de voortgang bewaakt.

De behoefte aan een programma, waarmee de opgaven voor de middellange termijn vastliggen zoals is omschreven in de aanbevelingen, hebben wij al eerder onderkend. We zijn ver met het realiseren van een digitaal gebiedsprogramma, waarin dorps- en wijkraden gebiedsgericht samen met de gemeente de opgaven voor de komende periode benoemen. Doordat dit programma onderdeel is van een digitaal systeem waarin kaarten beschikbaar zijn van alle projecten en processen in de gemeente, is snel te zien hoe opgaven samenhangen met andere projecten en processen en waar integrale afweging of benadering aan de orde is. Wij verwachten dit systeem uiterlijk dit najaar open te kunnen stellen voor dorps- en wijkraden. Daarmee bieden we een concreet instrument om de middellange termijn doelen zichtbaar te maken.

Gereedschapskist

Ten slotte willen we ingaan op de signalering dat dorps- en wijkraden geen gezamenlijke 'gereedschapskist' hebben met de gemeente, terwijl we wel samen leren en kennis opdoen. De kennis en ervaring doen we vooral op sinds de uitvoering van het plan van aanpak participatie. En pas nu, na uitproberen met pilots en proeven, komt er gereedschap voor deze kist. Het plan van aanpak is medio 2019 afgerond. Ons college heeft voor nog een jaar middelen vrijgemaakt, juist om de continuïteit in aandacht voor participatie te bieden.

We gaan verder met het opdoen van kennis en ervaring als college. We betrekken de raad, die ervaring opdoet met het bepalen van haar rol en werkwijze bij participatie, vooruitlopend op de Omgevingswet. Daarmee komen we in de fase dat we gereedschap maken voor participatie binnen de gemeente. Dat moet in de nabije toekomst worden vertaald in herkenbare werkwijzen voor de inwoners. Hierboven hebben we al beschreven hoe de dorps- en wijkraden een rol krijgen in die werkwijze. Door ook in de dagelijkse praktijk met dorps- en wijkraden te evalueren hoe we samenwerken, kunnen we meer gereedschap vinden om de kist concreet te vullen.

Verbeterpunten

De aanbeveling in het onderzoek aan ons college is om samen met de dorps- en wijkraden uit de barrières vijf verbeterpunten met hen allen gezamenlijk en vijf verbeterpunten per dorps- of wijkraad te benoemen, snel op te pakken en uit te voeren en te monitoren.

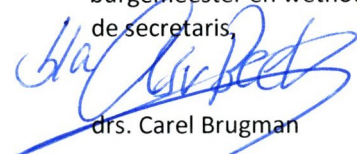
De barrièrepunten in het onderzoek gaan vooral over de werkwijze en de omgang tussen gemeente en dorps- of wijkraden. Ze gaan niet in op inhoudelijke punten. Zonder ons direct te willen committeren aan het aantal, vinden we de suggestie om gezamenlijk verbeterpunten te benoemen in de samenwerking een goede. Daarbij vinden we het van belang, dat die punten zowel de rol van de gemeente als van de dorps- of wijkraad/-raden belichten. Alleen door samen te veranderen kunnen we beter gaan samenwerken.

Enkele van die verbeterpunten voor alle dorps- en wijkraden vullen we nu al in met de hierboven beschreven acties om diverse barrières uit het onderzoek te slechten.

Tot slot vragen wij nog aandacht voor de tijd die gemoeid gaat met het verder verbeteren van de samenwerking tussen gemeente en dorps- en wijkraden. Dit is enerzijds een continu proces waarmee we bezig zijn, anderzijds vergt het ad hoc extra inspanningen van ons ambtelijk apparaat. Wij streven ernaar om snel die inzet te doen, maar zien ook in dat de capaciteit (kwantitatief en kwalitatief) onder druk staat door het reguliere werk, onze ambities, en het actuele financiële meerjarenbeeld. Dit zorgt ervoor dat we ook realistisch moeten zijn in de snelheid die we aanhouden voor de doorontwikkeling.

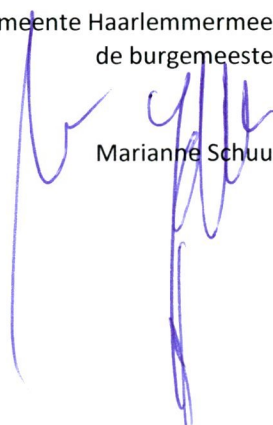
Wij verwachten u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
de secretaris,

drs. Carel Brugman

de burgemeester,

Marianne Schuurmans-Wijdeven

6 BIJLAGE: FEITENRAPPORT

> EINDRAPPORT

Dorps- en wijkraden

Een onderzoek van de rekenkamercommissie naar de samenwerking van de gemeente Haarlemmermeer met dorps- en wijkraden.

Aan
Rekenkamercommissie Haarlemmermeer

Noordwijk, 24 maart 2020

www.partnersenpropper.nl
www.opgavengestuurdwerken.nl

PARTNERS+PRÖPPER
DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

Colofon

Deze rapportage is opgesteld in opdracht van de Rekenkamercommissie Haarlemmermeer. De rapportage geeft zicht op de samenwerking tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden en de lessen die daaruit getrokken kunnen worden.

De rapportage is opgesteld door twee onderzoekers van het bestuurlijk onderzoeks- en adviesbureau Partners+Pröpper: Ing. Peter Struik MBA en Hilda Sietsema.

Inhoudsopgave

Deel 1	De kern	4
1	Inleiding.....	5
2	Vraagstelling, evaluatiemodel en aanpak	6
2.1	Onderzoeksvragen	6
2.2	Evaluatiemodel en normenkader	7
2.3	Aanpak van het onderzoek.....	9
2.4	Leeswijzer	9
3	Conclusies.....	10
4	Aanbevelingen	12
Deel 2	De bevindingen	13
5	Inventarisatie van de situatie	14
5.1	Organisatie en werkwijze van dorps- en wijkraden	16
5.2	De plek van dorps- en wijkraden in de lokale democratie	17
5.3	Samenwerking met de gemeente	20
5.4	Kansen en belemmeringen.....	22
6	Het beleid van de gemeente.....	23
6.1	Van convenant 'Spelregels voor Participatie' naar maatwerk	25
6.2	Participatiebeleid van de gemeente	25
6.3	Actieprogramma participatie	26
6.4	Gebiedsgericht werken.....	27
6.5	Rol van de gemeenteraad.....	28
7	Voorwaarden voor goede samenwerking: de praktijk	29
7.1	Realiseren van maatschappelijke opgaven	33
7.2	Constructieve samenwerking	35
7.3	Democratisch samenspel	38
7.4	Professionele vormgeving	42
8	Uitvoeringsprestaties	44
8.1	Uitvoeringsprestaties	45
8.2	Maatschappelijke opgaven.....	46
Deel 3	De bijlagen	47
Bijlage 1	Kerncijfers	48
Bijlage 2	Evaluatie convenant 'Spelregels voor Participatie'	51
Bijlage 3	Respondenten- en bronnenlijst	52

Deel 1 De kern

1 Inleiding

AANLEIDING

De Rekenkamercommissie Haarlemmermeer heeft een onderzoek uitgevoerd naar de samenwerking tussen de gemeente en dorps- en wijkraden. Het voorliggende rapport presenteert de bevindingen uit het onderzoek. Er waren drie redenen om het onderzoek uit te voeren:

- De rekenkamercommissie heeft in april 2019 aan de fracties gevraagd welke onderwerpen hun aandacht hebben. Verschillende fracties hebben het onderwerp dorps- en wijkraden genoemd.
- In 2009 hebben de gemeente en de dorps- en wijkraden een algemeen convenant opgesteld. Dat convenant is in 2013 geëvalueerd en toen losgelaten. Vijf jaar later is een goed moment om te evalueren wat hiervan het effect is, tot welke verbeteringen dit heeft geleid en welke verbeteringen nog mogelijk zijn.
- In juli 2019 is het programma Participatie beëindigd en een nieuwe fase is gestart. In de nieuwe fase zijn lessen uit het programma onderdeel van het dagelijks werk van de ambtelijke organisatie en zullen verder worden doorontwikkeld met gebiedsgericht werken¹. Ook dit onderzoek kan hieraan verder een bijdrage leveren.

ACHTERGROND

De naam 'dorpsraad' is de overkoepelende term voor 'een georganiseerd bewonersinitiatief voor de leefbaarheid van het dorp in brede zin'². Noord-Holland telt circa 130 dorpsraden. De oudste raden bestaan al meer dan honderd jaar, zoals de Vereniging Dorp Vijfhuizen in de gemeente Haarlemmermeer. Andere dorpsraden zijn recent gestart, bijvoorbeeld na een fusie tot een grote gemeente met veel dorpen en/of wijken. Alle dorpsraden hebben een ding gemeen: bewoners doen hun werk als vrijwilliger en niet één dorpsraad is gelijk; de diversiteit is groot.

Haarlemmermeer bestaat uit 31 dorpen en kernen. Gezien de grootte, variatie en hoeveelheid van dorpen en kernen beschouwt de gemeente Haarlemmermeer de dorps- en wijkraden als een essentieel onderdeel van het verkleinen van de afstand tussen het gemeentehuis en de gemeenschap³. De gemeente heeft daarbij bewust gekozen om de beslissing over de instelling en vorm van dorps- en wijkraden bij het dorp of de wijk zelf neer te leggen. Er zijn inmiddels 29 dorps- of wijkraden met grote verschillen in vorm, grootte en rol. De gemeenteraad, het college en dorps- en wijkraden werken samen om de representatieve democratie en de participatieve democratie vorm te geven en met elkaar te verbinden. De representatieve democratie ligt bij de gemeenteraad en het college, in het kader van het algemene gemeentebrede belang. De dorps- en wijkraden leveren een bijdrage aan de participatieve democratie⁴; zij maken onderdeel uit van een lokale gemeenschap in het dorp of de wijk. Daarmee weten zij wat daar speelt en welke behoeften en belangen er zijn. In de praktijk kan er ook een spanning ontstaan tussen de representatieve democratie en participatieve democratie. Bijvoorbeeld als deelbelangen botsen met het algemeen belang. De verdergaande opschaling van gemeenten werkt hierbij niet mee, een punt waar Job Cohen in zijn afscheidsrede ook voor waarschuwde.

Job Cohen roept bij afscheid op tot meer democratie op dorpsniveau.

Met de opschaling van gemeenten verliest de overheid de burger vaak uit het oog. Daarvoor waarschuwde Job Cohen bij zijn afscheid als Thorbeckehoogleraar aan de Universiteit van Leiden.

Bron: nieuws op de website van Universiteit van Leiden, 3 december 2018.

¹ Bron: interviews

² Bron: Vereniging Dorpswerk Noord Holland

³ Bron: Handreiking kernendemocratie Provincie Zuid-Holland, februari 2018.

⁴ Bron: Nota van B&W, samenwerkingsafspraken met dorps- en wijkraden, 14 november 2017.

2 Vraagstelling, evaluatiemodel en aanpak

2.1 Onderzoeksvragen

De rekenkamercommissie heeft voor het onderzoek de onderstaande hoofdvraag en deelvragen geformuleerd.

Hoofdvraag

Hoe goed werken de gemeente en de dorps- en wijkraden in Haarlemmermeer met elkaar samen?

Deze vraag richt zich op:

- Samenwerking tussen het college en de ambtelijke organisatie met de dorps- en wijkraden.
- Samenwerking tussen de gemeenteraad en de dorps- en wijkraden.

Deelvragen

INVENTARISATIE VAN DE SITUATIE IN DE PRAKTIJK

- 1 Wat is de huidige situatie in Haarlemmermeer op het gebied van dorps- en wijkraden in de praktijk?

Denk aan:

- Feiten: de samenstelling en vorm van de dorps- of wijkraad, rol- en taakopvatting, zichtbare resultaten, maatschappelijke vraagstukken die spelen et cetera.
- Mening: de mening van dorps- en wijkraden over de kwaliteit van samenwerking met de gemeente, het contact met de gemeente, de mate van invloed op plannen van de gemeente et cetera.

HET BELEID VAN DE GEMEENTE

- 2 Wat is het huidige beleid voor de samenwerking tussen de gemeente en dorps- en wijkraden in Haarlemmermeer?
- 3 Hoe zien de raadsleden hun rollen ten opzichte van dorps- en wijkraden?
- 4 Welke aanpassingen zijn gedaan na de evaluatie van het convenant in 2013?

DE VOORWAARDEN VOOR EEN GOEDE SAMENWERKING

- 5 Wat zijn op basis van de context en het beleid van de gemeente relevante criteria om te beoordelen hoe goed:
 - de gemeente en de dorps- en wijkraden met elkaar samenwerken;
 - het samenspel is tussen de gemeenteraad en de dorps- en wijkraden.
- 6 Hoe goed werken de gemeente en de dorps- en wijkraden samen op basis van deze criteria?
- 7 Hoe goed vervullen raadsleden en dorps- en wijkraden hun rollen op basis van deze criteria?
- 8 Hoe verhouden de dorps- en wijkraden zich tot de nieuwere vormen van participatieve democratie, zoals digipanelen, participatiebijeenkomsten et cetera?
- 9 Wat zijn verklaringen voor wel of niet goed samenwerken?

DE RESULTATEN

- 10 Wat zijn de prestaties van de samenwerking tussen de gemeente en dorps- en wijkraden en wat zijn daarbij concrete voorbeelden van uitvoeringsprestaties in de dorpen en wijken?

LESSEN

- 11 Wat zijn lessen die kunnen worden getrokken en welke (praktische) aanbevelingen kunnen daaraan worden ontleend?

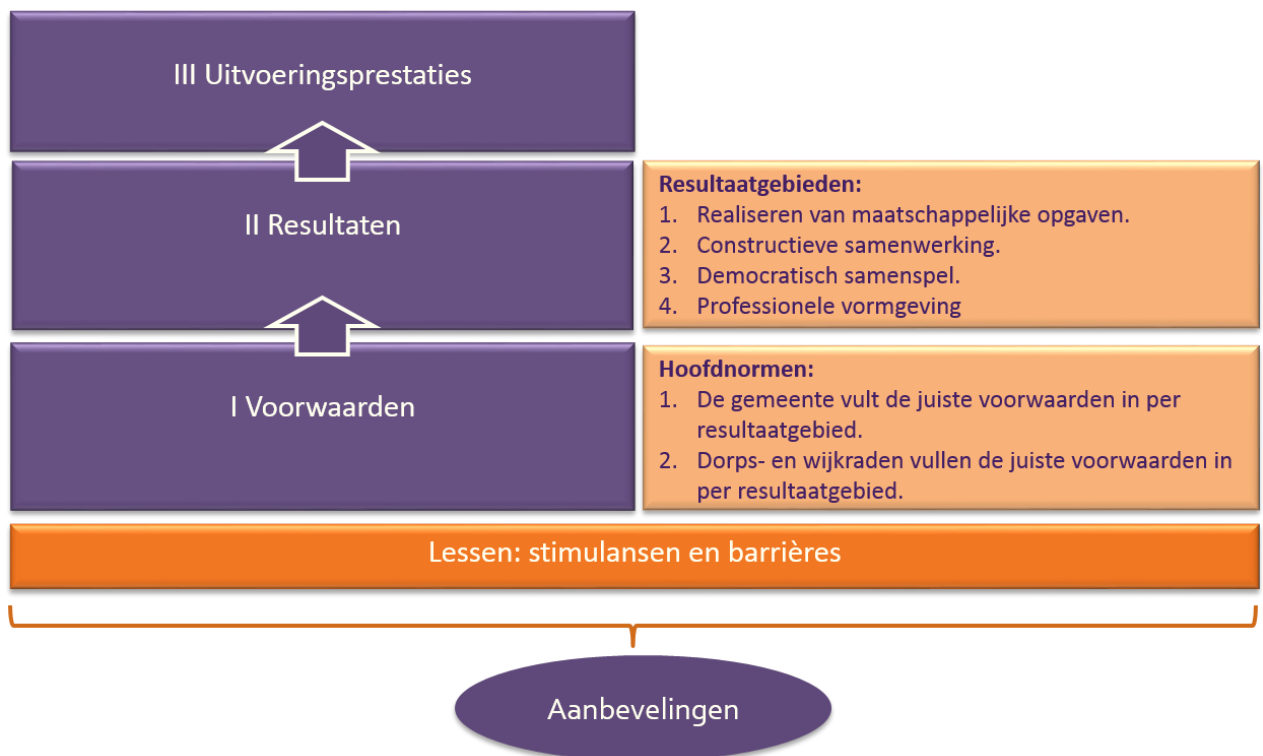
2.2 Evaluatiemodel en normenkader

EVALUATIEMODEL EN HOOFDNORMEN

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is het evaluatiemodel van figuur 2.1 gebruikt. Dit evaluatiemodel is als het ware het 'roer' op het onderzoek en het sluit aan op de deelvragen.

Het evaluatiemodel richt zich op drie lagen:

- I De **voorwaarden** die de gemeente en de dorps- en wijkrazen invullen om prestaties te leveren.
- II De **resultaten** als gevolg van de voorwaarden die worden ingevuld door de gemeente en de dorps- en wijkrazen.
- III De **uitvoeringsprestaties** in termen van prestaties die zichtbaar zijn in de leefomgeving van inwoners.

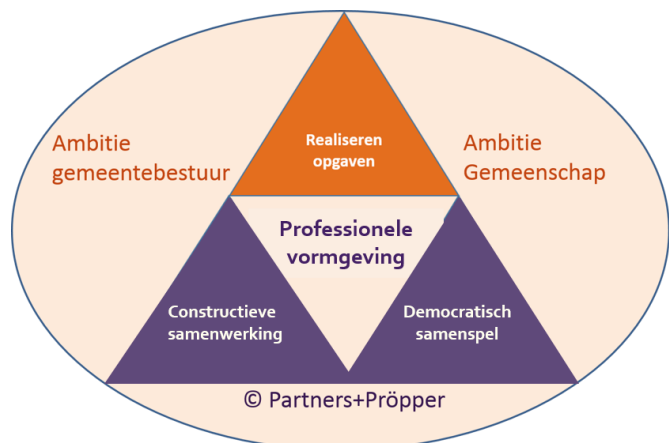

Figuur 2.1: Evaluatiemodel op hoofdlijnen

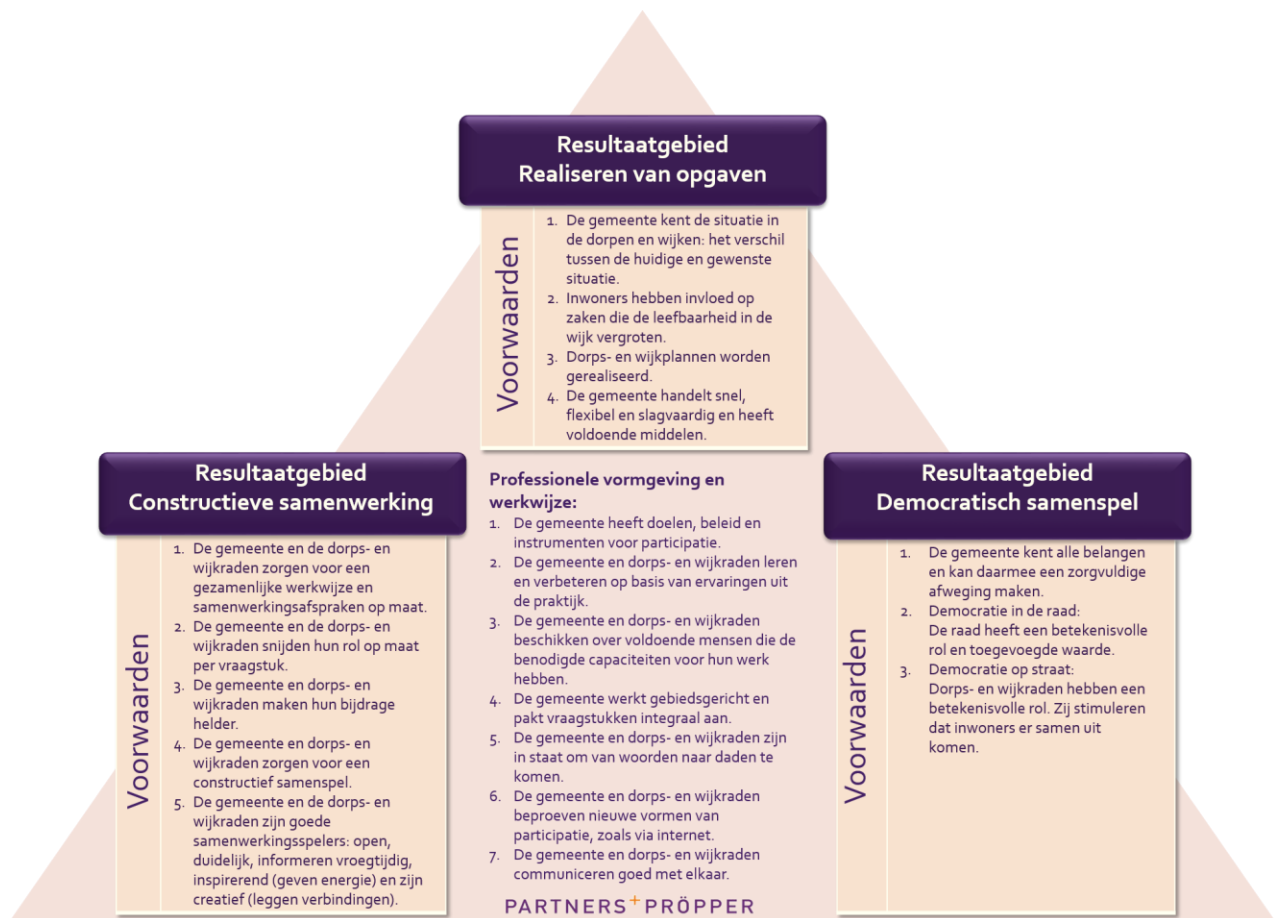
BLOKKEN I EN II: NORMENKADER VOOR RESULTATEN EN VOORWAARDEN

In dit onderzoek onderscheiden we vier **resultaatgebieden** van samenwerking tussen de gemeente en de dorps- en wijkrazen:

- 1 **Realiseren maatschappelijke opgaven** door de gemeente.
- 2 **Constructieve samenwerking** tussen de gemeente en dorps- en wijkrazen.
- 3 **Democratisch samenspel** in de raad of in dorps- en wijkrazen.
- 4 **Professionele vormgeving** door de gemeente en dorps- en wijkrazen.

Zowel de gemeente als de dorps- en wijkraden dienen de juiste voorwaarden in te vullen per resultaatgebied. Deze voorwaarden vormen de normen voor dit onderzoek en maken de resultaatgebieden meer concreet. We lichten dit in de onderstaande figuur 2.2 verder toe.

Figuur 2.2: voorwaarden/normen per resultaatgebied.

BLOK III: UITVOERINGSPRESTATIES

Uiteindelijk gaat het om zichtbare resultaten voor de inwoners van de dorpen- en wijken. We noemen dit 'uitvoeringsprestaties'. Denk bijvoorbeeld aan de realisatie van een speeltuin in een wijk, een buurthuis, maatregelen voor verbetering van de verkeersveiligheid et cetera. In dit onderzoek worden uitvoeringsprestaties genoemd met de bedoeling om voorbeelden te geven die illustratief zijn voor het al dan niet invullen van de juiste voorwaarden door de gemeente.

BLOK LESSEN: STIMULANSEN EN BARRIÈRES

Een resultaat van het onderzoek zijn lessen in termen van stimulansen en barrières, die in de conclusie van dit rapport zullen worden besproken. De conclusie richt zich op de hoofdvraag van het onderzoek: hoe goed werken de gemeente en de dorps- en wijkraden in Haarlemmermeer samen? Met een totaalbeeld van stimulansen en barrières is daar een antwoord op te geven.

Er is sprake van een stimulans in het geval een voorwaarde door de gemeente wordt ingevuld. Dit levert namelijk een positieve bijdrage aan een of meer van de resultaatgebieden. Er is sprake van een barrière in het geval een voorwaarde niet wordt ingevuld. Dit levert dan geen of zelfs een negatieve bijdrage aan een resultaatgebied. Bijvoorbeeld:

- Stel dat de gemeente goed zicht weet op te bouwen op alle belangen die spelen in een wijk. Dit is een stimulans want het levert een positieve bijdrage aan het democratisch samenspel (resultaatgebied), want hierdoor is de gemeente in staat belangen af te wegen.

- Stel dat de gemeente niet in staat is om open en duidelijk te communiceren. Dit is een barrière want het werkt belemmerend voor constructieve samenwerking (resultaatgebied).

BLOK AANBEVELINGEN

Uit de getrokken lessen worden aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen richten zich op het ontwikkelperspectief van de gemeente: wat is nog nodig (of waar liggen kansen) om de samenwerking tussen de gemeente en dorps- en wijkraden te verbeteren (of verder te versterken)?

2.3 Aanpak van het onderzoek

Het onderzoek is gefaseerd uitgevoerd in drie stappen: inventarisatie, verdieping en verslaglegging.

Fase 1 Inventarisatie	Tijdens de inventarisatie zijn de belangrijkste gemeentelijke stukken verzameld en bestudeerd en is een inventarisatie van de situatie uitgevoerd door een online enquête uit te zetten onder de dorps- en wijkraden. Aan de enquête hebben 19 dorps- en wijkraden meegedaan.
Fase 2 Verdieping	Tijdens de verdiepende fase zijn groepsgesprekken gevoerd met: <ul style="list-style-type: none"> – 14 dorps- en wijkraden. – ambtelijke gebiedsmanagers. – portefeuillehouder(s) participatie en dorps- en wijkgericht werken. – raadsleden. <p><i>De dorps- en wijkraden die niet hebben deelgenomen aan de enquête én de groepsgesprekken zijn verder geen onderwerp van onderzoek geweest. Er is geen nader onderzoek gedaan naar de reden waarom zij niet hebben deelgenomen aan het onderzoek.</i></p>
Fase 3 Verslaglegging	In de laatste fase is de rapportage tot stand gekomen conform het protocol van de rekenkamercommissie. <p>Bevindingen en conclusies zijn met een conceptrapport ter verificatie voorgelegd aan de ambtelijke organisatie. Daarna zijn aanbevelingen toegevoegd in een eindrapport dat voor een bestuurlijke zienswijze is voorgelegd aan het college.</p>

2.4 Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit drie delen:

- **Deel 1 van het rapport is de kern** en kan eigenstandig worden gelezen. Het bevat de inleiding, vraagstelling en de aanpak van het onderzoek alsmede de conclusies en de aanbevelingen. De conclusie richt zich op de beantwoording van de hoofdvraag en de aanbevelingen richt zich op het ontwikkelperspectief: wat zijn de lessen en wat kunnen we nog doen?
- **Deel 2 van het onderzoek bevat de bevindingen.** De bevindingen zijn gebaseerd op de bestudering van gemeentelijke beleidsstukken, de online enquête onder dorps- en wijkraden en gesprekken. De lezer kan snel kennis nemen van de belangrijkste bevindingen omdat ieder hoofdstuk start met een samenvatting door een presentatie van zogenaamde 'kernbevindingen'. Met de kernbevindingen worden ook de deelvragen beantwoord.
- **Deel 3 bevat de bijlagen.**

3 Conclusies

Dit hoofdstuk richt zich allereerst op de hoofdvraag van het onderzoek: hoe goed werken de gemeente en de dorps- en wijkraden in Haarlemmermeer samen? Deze vraag wordt in de kernconclusie beantwoord. De daarna volgende deelconclusies richten zich op verklaringen voor het wel of niet goed samenwerken. De deelconclusies bieden ontwikkelperspectief voor de gemeente en de dorps- en wijkraden om de samenwerking te verbeteren.

Kernconclusie

Zowel de gemeente als de dorps- en wijkraden spannen zich meer dan in om tot een goede samenwerking te komen. De kwaliteit van samenwerking is echter zeer wisselend: soms gaat het goed, maar soms ook niet goed.

De verklaring hiervoor is dat een aantal noodzakelijke voorwaarden voor doeltreffende samenwerking onvoldoende op orde zijn. Voor de belangrijkste zie de onderstaande deelconclusies.

Deelconclusies

- 1 Er is geen gedeeld beeld tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden over welke doelen op korte of lange termijn in samenwerking kunnen worden gerealiseerd.
- 2 Er is geen gezamenlijke werkwijze en geen gedeeld beeld van de rol die dorps- en wijkraden (kunnen) spelen bij het maken van beleid of plannen.
- 3 Raad en college ontberen een heldere visie op de positie van dorps- en wijkraden in de lokale, participatieve democratie.

De kernconclusie en deelconclusies worden hieronder verder toegelicht in deelconclusies.

Toelichting op de kernconclusie

De kwaliteit van samenwerking is wisselend. Hiervoor zijn drie hoofdredenen:

- 1 Zowel de gemeente als de dorps- en wijkraden investeren in voortdurend 'leren en ontwikkelen' en staan daarbij open voor verschillende vormen van participatie. Daarbij gaan zaken goed, maar soms ook niet goed. Dat is nu eenmaal inherent aan een leerproces.
- 2 De gemeente en de dorps- en wijkraden kiezen vooral voor maatwerk. Zij zien dat als een logische werkwijze vanwege de diversiteit van dorpen en wijken en de vraagstukken die zich voordoen. De gemeente en de dorps- en wijkraden beheersen echter nog geen werkwijze om dat maatwerk ook daadwerkelijk vorm te geven. In veel gevallen ontbreken 'op maat gesneden' samenwerkingsafspraken.
- 3 Een aantal slepende weerbarstige belemmeringen voor goede samenwerking blijven bestaan.

Toelichting op de deelconclusies

1 ER IS GEEN GEDEELD BEELD TUSSEN DE GEMEENTE EN DE DORPS- EN WIJKRADEN OVER WELKE DOELEN OP KORTE OF LANGE TERMIJN IN SAMENWERKING KUNNEN WORDEN GEREALISEERD.

De dorps- en wijkraden hebben als doel de leefbaarheid in de wijk te vergroten. Zij concentreren zich daarbij op alle opgaven die daarmee te maken hebben. Dat kunnen kleine opgaven zijn, zoals de herinrichting van een groenstrook in een straat, maar ook grote opgaven zoals de bouw van een nieuwe wijk of de aanleg van een weg dwars door het dorp. Kleine opgaven gaan over doelen op de korte termijn, grote opgaven gaan over doelen op de langere termijn. Zowel voor de korte- als de lange termijn doelen is er geen gedeeld beeld tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden:

- Relatief kleine praktische opgaven worden in de ogen van dorps- en wijkraden door de gemeente nog onvoldoende snel gerealiseerd. Dit is een slepend punt dat ook eerder is opgemerkt in de evaluatie van het convenant 'Spelregels voor Participatie'. Er is echter tot op heden geen gedeeld beeld tussen de dorps- en wijkraden en de gemeente wat nu precies opgaven zijn die snel kunnen worden gerealiseerd en welke niet. Ook geeft de gemeente geen prioriteit aan relatief kleine praktische opgaven die door de dorps- en wijkraden worden aangereikt en de gebiedsmanagers beschikken hiervoor ook over onvoldoende doorzettingsmacht.
- Er zijn wel gebiedsprogramma's maar die verschillen qua gedaante en abstractieniveau. Hierdoor is het nog geen instrument dat geschikt is om langere termijn doelen met elkaar te delen.

2 ER IS GEEN GEZAMENLIJKE WERKWIJZE EN GEEN GEDEELD BEELD VAN DE ROL DIE DORPS- EN WIJKRADEN (KUNNEN) SPELEN BIJ HET MAKEN VAN BELEID OF PLANNEN.

Met name voor de grotere opgaven is er nog geen gedeelde werkwijze. De gemeente wil hiervoor samenwerkingsafspraken 'op maat' maken maar doet dit onvoldoende. Met slechts een derde van de dorps- en wijkraden zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. Die afspraken zijn bovendien op meerdere manieren te interpreteren. Hierdoor is het een voortdurende zoektocht om te komen tot een passende rolverdeling tussen de dorps- en wijkraden en de gemeente. Er wordt nog onvoldoende helder gemaakt wat ieders rol en bijdrage moet zijn, op welk moment dat helder zou moeten zijn en hoe rollen en bijdragen ook gaandeweg een grote opgave kunnen veranderen. Dit zorgt voor een onbestemd gevoel bij de dorps- en wijkraden en het gevoel te laat te worden geïnformeerd en achter de feiten aan te lopen. Ook dit is eerder opgemerkt bij de evaluatie van het convenant "Spelregels voor Participatie", maar blijkt een slepend punt te zijn.

Wel investeren zowel de gemeente als de dorps- en wijkraden in het leren van elkaar, beproeven nieuwe werkwijzen, nieuwe vormen van participatie en digitale voorzieningen voor het delen van informatie. Dat leidt echter nog niet tot een gezamenlijke gereedschapskist van instrumenten voor participatie. Hierdoor ontstaat er ook geen gedeelde werkwijze.

3 RAAD EN COLLEGE ONTBEREN EEN HELDERE VISIE OP DE POSITIE VAN DORPS- EN WIJKRADEN IN DE LOKALE, PARTICIPATIEVE DEMOCRATIE.

De raad en het college bezien hoe de dorps- en wijkraden willen samenwerken met de gemeente en maken daar zelf op voorhand geen keuze in. De raad is daarbij zeer terughoudend. Raadsleden zien de dorps- en wijkraad in eerste instantie als een burgerinitiatief, en willen daardoor geen nadrukkelijke rol spelen. De gemeente verstrekt wel een subsidie aan de dorps- en wijkraden maar een verbinding met een gemeentelijke visie op de positie van dorps- en wijkraden en gemeentelijke doelen ontbreekt.

Er is door de raad en het college geen heldere visie ontwikkeld over de positie van dorps- en wijkraden in de lokale participatieve democratie en de aansluiting op de representatieve democratie. De positie van dorps- en wijkraden is daardoor onhelder en er kan spanning ontstaan tussen de representatieve en de participatieve democratie. Dat geldt voor het heden maar zeker ook met het oog op de toekomst. Dit laatste in het licht van andere vormen van participatieve democratie die met hulp van internet en social media door inwoners zelf razendsnel vorm worden gegeven, vaak ad-hoc en thematisch. Dat maakt dat de positie van de dorps- en wijkraden onder druk staat. Dit wordt nog eens verder versterkt doordat dorps- en wijkraden moeite hebben om voldoende vrijwilligers/leden te werven en te binden. Hun organisatie- en uitvoeringskracht neemt af en de besturen van dorps- en wijkraden vormen steeds minder een goede afspiegeling van de wijk.

4 Aanbevelingen

Zie de nota van aanbevelingen van de rekenkamercommissie.

Deel 2 De bevindingen

5 Inventarisatie van de situatie

In dit hoofdstuk wordt deelvraag 1 van het onderzoek beantwoord. Deze vraag wordt beantwoord op basis van analyse van de resultaten van de online enquête onder dorps- en wijkraden. In de periode van 9 tot 24 september 2019 is de enquête onder de dorps- en wijkraden in de gemeente uitgezet. Van de 28 dorps- en wijkraden hebben 19 de enquête ingevuld. Dat is een response van 68%.

ONDERZOEKSVRAAG

- 1 Wat is de huidige situatie in Haarlemmermeer op het gebied van dorps- en wijkraden in de praktijk? Denk aan:
 - Feiten: de samenstelling en vorm van de dorps- of wijkraad, rol- en taakopvatting, zichtbare resultaten, maatschappelijke vraagstukken die spelen et cetera.
 - Mening: de mening van dorps- en wijkraden over de kwaliteit van samenwerking met de gemeente, het contact met de gemeente, de mate van invloed op plannen van de gemeente et cetera.

TOEGEPASTE NORMEN

Hiervoor worden geen normen toegepast. Het betreft een inventarisatie van de situatie van de praktijk.

Kernbevindingen

- 1 Dorps- en wijkraden waarderen de samenwerking tussen de gemeente en de dorps- of wijkraad in het algemeen gemiddeld met een 7. Het laagste cijfer was een 4 en het hoogste cijfer een 9.
- 2 Dorps- en wijkraden hebben in grote meerderheid een privaatrechtelijke vorm: een stichting of vereniging met leden.
- 3 Dorps- en wijkraden vinden hun rollen van belangenbehartiger, signaleerder en verbinder het belangrijkste. Minder belangrijk vinden zij de rollen van samenwerkingspartner, initiatiefnemer en procesbewaker. Zie hieronder een toelichting op de verschillende rollen die mogelijk zijn.

Toelichting op de rollen:

- > **Verbinder:** de dorps- of wijkraad verbindt mensen in het dorp of de wijk en draagt bij aan het gemeenschapsgevoel.
- > **Signaleerder:** de dorps- of wijkraad signaleert problemen in het dorp of de wijk en maakt deze bespreekbaar met de inwoners en/of gemeente.
- > **Belangenbehartiger:** de dorps- of wijkraad behartigt de belangen van het dorp of de wijk en vertegenwoordigt de lokale gemeenschap bij de gemeente.
- > **Initiatiefnemer:** de dorps- of wijkraad ondersteunt initiatieven: inwoners hebben een idee en hebben hierbij de gemeente nodig om het uit te voeren. De dorps- of wijkraad helpt deze inwoners om de samenwerking met de gemeente tot stand te brengen en vorm te geven.
- > **Samenwerkingspartner:** de dorps- of wijkraad werkt mee aan de uitvoering van een plan of publieke taak van de gemeente.
- > **Adviseur:** de dorps- of wijkraad adviseert de gemeente gevraagd en ongevraagd over plannen die de gemeente heeft voor het dorp of de wijk.
- > **Procesbewaker:** de dorps- of wijkraad ontwerpt en monitort een proces waarbij alle mensen uit het dorp of de wijk hun stem kunnen laten horen.

- 4 Voor de meeste dorps- en wijkraden is het niet duidelijk wat de gemeente van de dorps- en wijkraden verwacht. Het merendeel van de dorps- en wijkraden heeft geen samenwerkingsafspraken gemaakt met de gemeente. Daar waar er wel afspraken zijn gemaakt over de samenwerking tussen gemeente en de dorps- en wijkraad is er geen eenduidig beeld of samenwerkingsafspraken tussen de dorps- of wijkraad als een belangrijk hulpmiddel wordt ervaren voor samenwerking.
- 5 De besturen van dorps- en wijkraden vinden de samenstelling van het bestuur nog geen goede afspiegeling van de wijk of het dorp. Zij missen de volgende groepen: jeugd en jongeren, ondernemers, werkende inwoners tot 50 jaar en inwoners met een multiculturele achtergrond.
- 6 De meeste dorps- en wijkraden betrekken zowel leden als niet-leden bij het maken van plannen om de leefomgeving in het dorp of de wijk te verbeteren of om meer aandacht te schenken aan een specifieke doelgroep in het dorp of de wijk.
- 7 De dorps- of wijkraden maken tegengestelde belangen binnen het dorp of de wijk bespreekbaar en helpen bij het overbruggen van die belangen.
- 8 Ten aanzien van de samenwerking met de gemeente zijn de dorps- en wijkraden het meest positief over:
 - de mate waarin de gemeente open staat voor de inbreng, ideeën en opvattingen van de dorps- en wijkraden;
 - de benaderbaarheid van raadsleden.

Dorps- en wijkraden zijn het minst positief over:

- de mate waarin de gemeente terugkoppelt wat ze met een advies van een dorps- en wijkraad heeft gedaan;
- de mate waarin zij invloed hebben op gemeentelijke plannen en -beleid.

Verder is de helft van de dorps- en wijkraden tevreden tot zeer tevreden over het contact met de gebiedsmanagers. Een klein deel, circa 15%, is ontevreden tot zeer ontevreden.

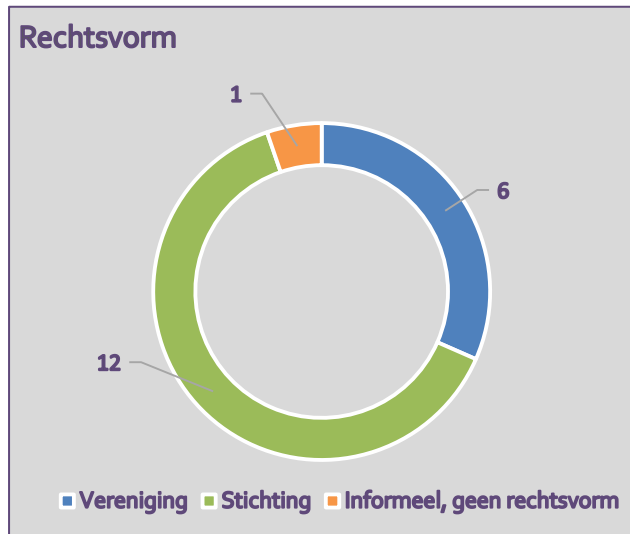
- 9 Dorps- en wijkraden weten maatschappelijke opgaven te benoemen die spelen in hun dorp of wijk. De meest genoemde maatschappelijke opgaven liggen op het terrein van wonen, bereikbaarheid en verkeer, kwaliteit van de openbare ruimte en voorzieningen in de wijk.

5.1 Organisatie en werkwijze van dorps- en wijkraden

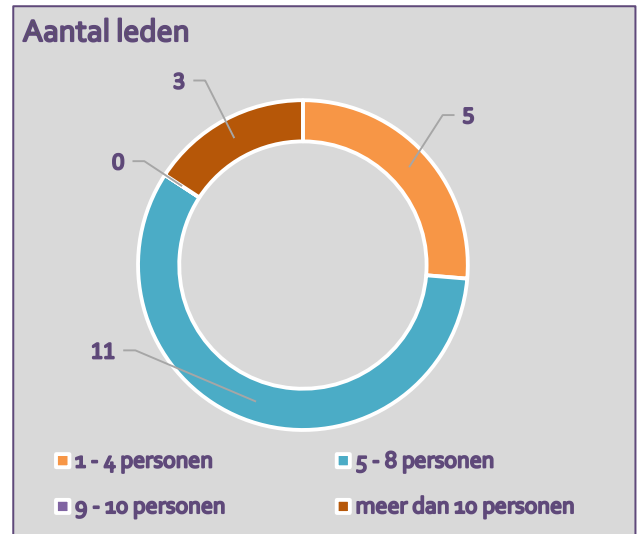
Deze paragraaf gaat in op de wijze waarop dorps- en wijkraden en de samenwerking met de gemeente is georganiseerd en wat daarbij de gangbare werkwijze is.

RECHTSVORM DORPS- EN WIJKRADEN

Uit de enquête blijkt dat de dorps- en wijkraden in grote meerderheid een privaatrechtelijke basis hebben en zijn georganiseerd in de vorm van een stichting of vereniging met leden. Het merendeel van de dorps- en wijkraden die de enquête hebben ingevuld hebben een bestuur met 5 tot 8 leden. Voor drie dorps- en wijkraden bestaat het bestuur uit meer dan 10 personen.

Figuur 5.1: rechtsvorm dorps- en wijkraden

Figuur 5.2: aantal bestuursleden dorps- en

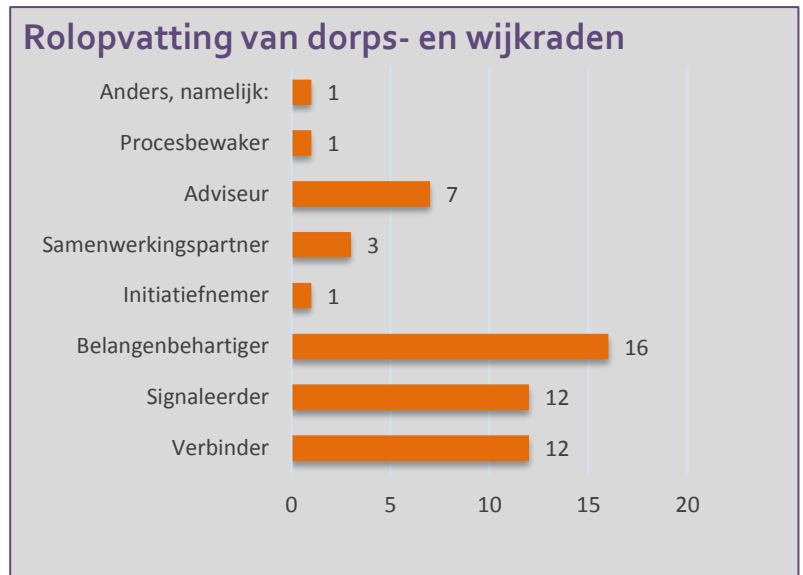
ROLLEN

Aan de respondenten is gevraagd aan te geven welke taken en bijbehorende rollen zij als meest belangrijk voor hun dorps- of wijkraad beschouwen. De dorps- en wijkraden hebben dit in de enquête aangegeven door een keuze te maken van maximaal 3 opties uit een lijst van taken en bijbehorende rollen:

- > **Verbinder:** de dorps- of wijkraad verbindt mensen in het dorp of de wijk en draagt bij aan het gemeenschapsgevoel.
- > **Signaleerder:** de dorps- of wijkraad signaleert problemen in het dorp of de wijk en maakt deze bespreekbaar met de inwoners en/of gemeente.
- > **Belangenbehartiger:** de dorps- of wijkraad behartigt de belangen van het dorp of de wijk en vertegenwoordigt de lokale gemeenschap bij de gemeente.
- > **Initiatiefnemer:** de dorps- of wijkraad ondersteunt initiatieven: inwoners hebben een idee en hebben hierbij de gemeente nodig om het uit te voeren. De dorps- of wijkraad helpt deze inwoners om de samenwerking met de gemeente tot stand te brengen en vorm te geven.
- > **Samenwerkingspartner:** de dorps- of wijkraad werkt mee aan de uitvoering van een plan of publieke taak van de gemeente.
- > **Adviseur:** de dorps- of wijkraad adviseert de gemeente gevraagd en ongevraagd over plannen die de gemeente heeft voor het dorp of de wijk.
- > **Procesbewaker:** de dorps- of wijkraad ontwerpt en monitort een proces waarbij alle mensen uit het dorp of de wijk hun stem kunnen laten horen.
- > **Anders,** namelijk ...

Uit de enquête blijkt dat de rol van belangenbehartiger (16x), signaleerder (12x) en verbinder (12x) als meest belangrijke rollen van de dorps- en wijkraden worden gezien door de respondenten.

De rol van samenwerkingspartner (3x), initiatiefnemer (1x), en procesbewaker (1x) wordt veel minder genoemd. Een respondent heeft bij deze vraag 'anders' ingevuld en daarbij aangegeven dat de meest belangrijke rol voor de dorp- of wijkraad een combinatie van alle genoemde rollen en bijbehorende taken is.

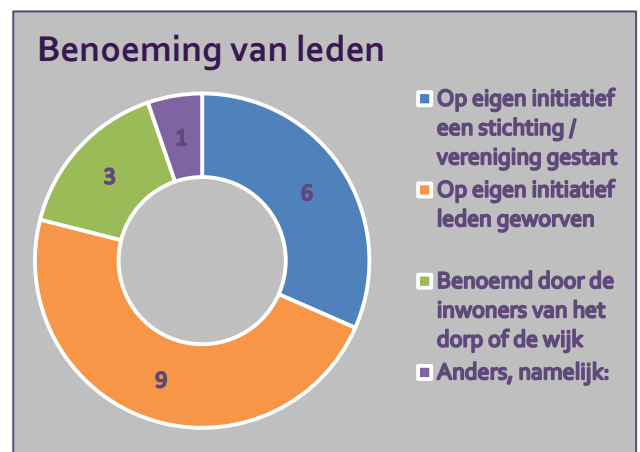
Figuur 5.3: rolopvatting van dorps- en wijkraden

5.2 De plek van dorps- en wijkraden in de lokale democratie

BENOEMING OF VERKIEZEN VAN LEDEN

Respondenten hebben aangegeven of de leden van de dorps- en wijkraden zijn gekozen of benoemd. Indien de leden zijn benoemd, hebben de respondenten aangegeven door wie de leden benoemd zijn.

Voor verreweg de meeste dorps- en wijkraden geldt dat een aantal inwoners op eigen initiatief een stichting of vereniging is gestart en op eigen initiatief leden hebben geworven. Er is in dat geval geen sprake van een 'benoeming' door de inwoners van de wijk. Er ligt hier ook geen rol voor de raad of het college van de gemeente.

Figuur 5.4: wijze van benoeming leden dorps- en wijkraden

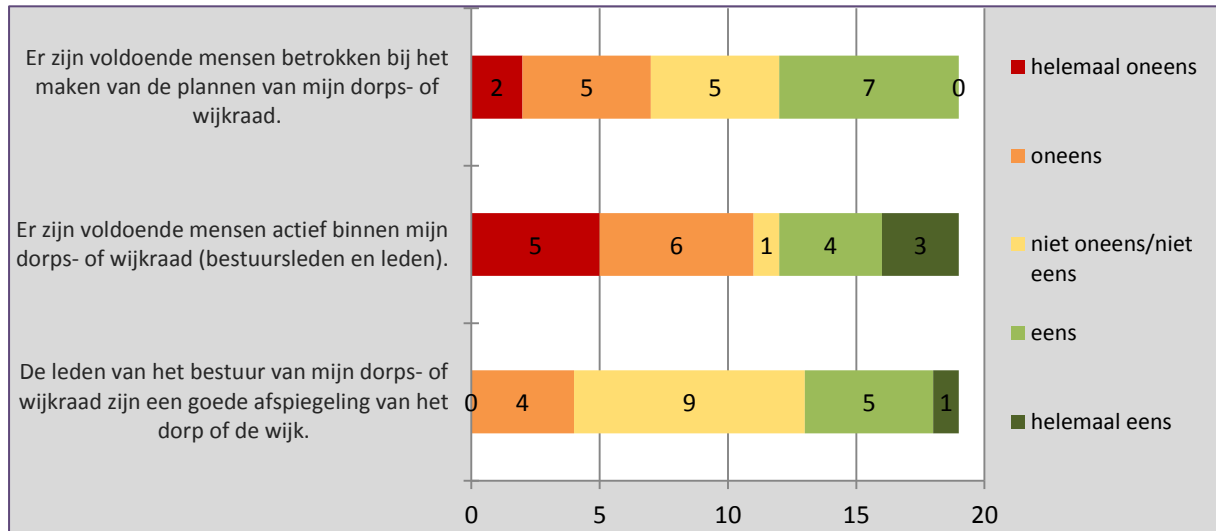
Een van de respondenten heeft hier 'anders' aangegeven. Deze dorps- of wijkraad wordt gevormd door verenigingen in het dorp die een dagelijks bestuur kiezen.

DEMOCRATISCHE LEGITIMITEIT EN REPRESENTATIVITEIT

In de enquête is een aantal stellingen voorgelegd die betrekking hebben op de democratische legitimiteit en representativiteit van de dorps- en wijkraden. Met andere woorden: in welke mate vertegenwoordigen de dorps- en wijkraden alle belangen van de inwoners van het dorp of de wijk?

Uit de enquête blijkt dat ongeveer een derde van de dorps- en wijkraden vindt dat er voldoende inwoners zijn betrokken bij het maken van plannen en dat er voldoende inwoners actief zijn binnen de dorps- en wijkraad. Ook vindt ongeveer een derde dat de samenstelling van het bestuur een goede afspiegeling is van het dorp of de wijk. Hierbij is ook gevraagd aan te geven welke groep inwoners volgens hem/haar (nog) niet of in onvoldoende mate vertegenwoordigd is. Daarbij zijn de volgende

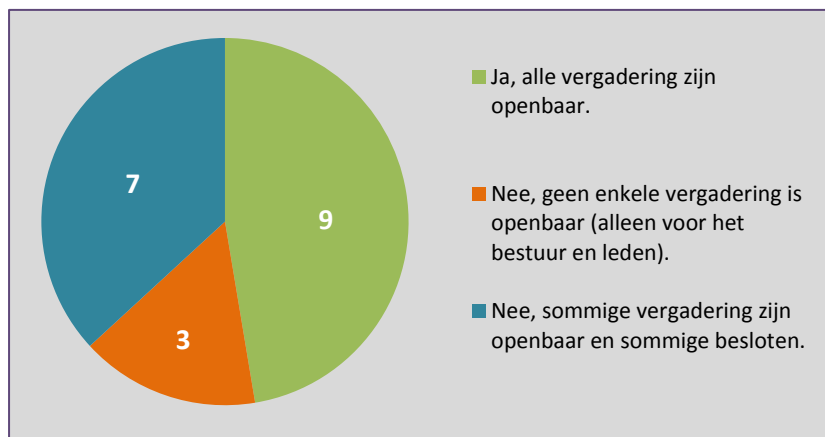
groepen genoemd: jeugd, ondernemers, werkzame inwoners tot 50 jaar en inwoners met een multiculturele achtergrond.

Figuur 5.5: democratische legitimiteit van dorps- en wijkraden.

VERGADERINGEN DORPS- EN WIJKRADEN

Er is gevraagd in hoeverre de vergaderingen van de dorps- en wijkraden openbaar zijn. Uit de enquête blijkt dat de vergaderingen van het merendeel van de dorps- en wijkraden geheel of deels openbaar zijn. Er zijn echter ook niet openbare vergaderingen, die zijn enkel toegankelijk voor het bestuur en leden van de dorps- en wijkraad.

Figuur 5.6: openbaarheid van vergaderingen.

INVLOED VAN DORPS- EN WIJKRADEN

Uit de enquête blijkt dat de meeste dorps- en wijkraden zowel leden als niet-leden betrekken bij het maken van plannen om de leefomgeving in het dorp of de wijk te verbeteren of om meer aandacht te schenken aan een specifieke doelgroep in het dorp of de wijk. Er worden ook voorbeelden genoemd wie betrokken worden:

- Als er plannen of ontwikkelingen zijn, worden die met een groep van meer dan 30 inwoners besproken en worden ook alle dorpsgenoten uitgenodigd om aanwezig te zijn bij informatiebijeenkomsten.
- Leden en door de dorpsraad gevraagde dorpsgenoten. Dit afhankelijk van het onderwerp en de belangen die spelen.
- De gemeente: gebiedsmanager.
- Deskundigen.
- Alle inwoners van de wijk via (social) media.

De dorps- of wijkraden geven aan dat zij inwoners helpen bij het bespreekbaar maken van vraagstukken en het overbruggen van tegenstelde belangen binnen het dorp of de wijk. Dat proces wordt als volgt door de dorps- of wijkraden georganiseerd:

Wijze waarop vraagstukken bespreekbaar worden gemaakt door dorps- en wijkraden.	
Uitnodigen en informeren	
	<ul style="list-style-type: none"> – Via het maandelijks nieuwsblad of een nieuwsbrief. – Berichtgeving via de wijkkrant. – Berichten via social media.
Bespreekbaar maken van een vraagstuk	
	<ul style="list-style-type: none"> – Via openbare bijeenkomsten met de wijkbewoners, een aantal malen per jaar. Daarbij wordt ook de methodiek van het 'open dorpsplein' gebruikt. – Via regulier overleg met de gemeente en voor specifieke vraagstukken wordt er naast het reguliere overleg ook contact gelegd met de gemeente. – Organiseren van gerichte bijeenkomsten waar voor- en tegenstanders aan bod kunnen komen. – Specifieke groep mensen bij elkaar brengen en optreden als intermediair en adviseur. – Verschillende belangen bekend maken via sociale media en inwoners vragen om hun mening.

VERANTWOORDING

Dorps- en wijkraden leggen ook verantwoording af aan de inwoners. Zij doen dit op verschillende manieren.

De wijze waarop dorps- en wijkraden verantwoording afleggen	
Jaarlijks	
	<ul style="list-style-type: none"> – Jaarverslag met jaarvergadering: activiteiten en financieel. – Jaarvergadering met nieuwsbrief. – Alleen financieel verslag. – Een of twee keer per jaar een inloop- of informatieavond.
Doorlopend	
	<ul style="list-style-type: none"> – Via de website, digitaal platform (vb. www.hallobadhoevedorp.nl). – Bewonersbijeenkomsten. – Nieuwsbrief en maandblad (vb. Het Ankertje). – E-mail. – Correspondentie.

5.3 Samenwerking met de gemeente

ALGEMEEN BEELD

De respondenten waarderen de samenwerking tussen de gemeente en de dorps- of wijkraad gemiddeld met een 7. Het laagste cijfer was een 4 en het hoogste cijfer een 9.

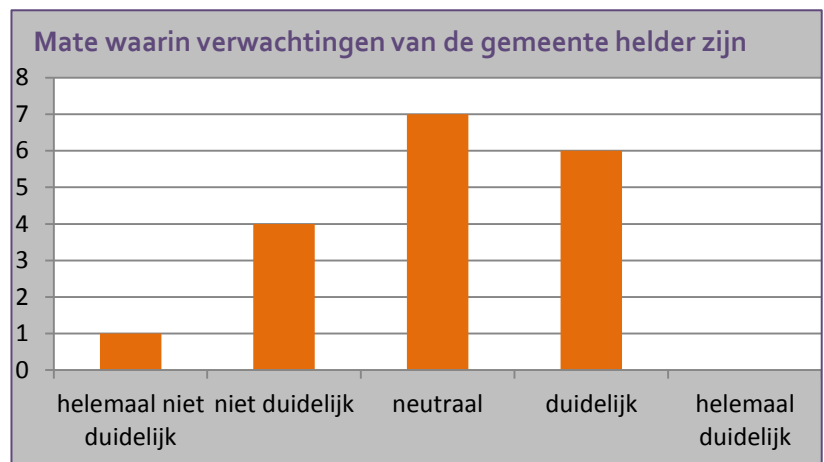
SAMENWERKINGSAFSPRAKEN

Uit de enquête blijkt dat voor een derde van de dorps- en wijkraden samenwerkingsafspraken zijn gemaakt met de gemeente. Daar waar afspraken over de samenwerking zijn gemaakt tussen gemeente en de dorps- en wijkraad komt er uit de enquête geen duidelijk beeld of de samenwerkingsafspraken tussen de dorps- of wijkraad en de gemeente wel of niet als een verbetering ten opzichte van de situatie voor 2018 wordt ervaren.

VERWACHTINGEN

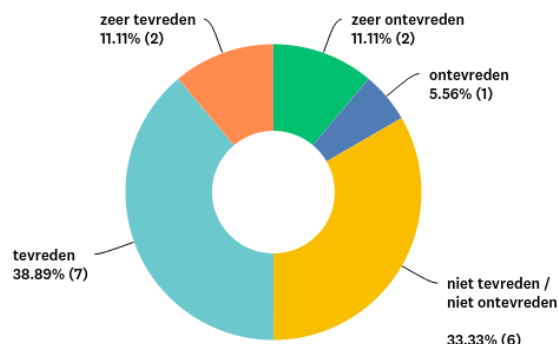
Uit de enquête blijkt dat het voor zes dorps- en wijkraden duidelijk is wat de gemeente van de dorps- en wijkraden verwacht.

Voor vijf dorps- en wijkraden is het (helemaal) niet duidelijk en zeven dorps- en wijkraden staan daar neutraal tegenover.

Figuur 5.7: mate waarin verwachtingen van de gemeente duidelijk zijn.

CONTACTEN MET DE GEMEENTE

Figuur 5.8: beoordeling contact met gebiedsmanagers

De gebiedsmanagers van de gemeente zijn het eerste aanspreekpunt voor de dorps- en wijkraden. De dorps- en wijkraden onderhouden met deze functionarissen het meest nauwe contact. In de enquête is gevraagd in hoeverre de dorps- en wijkraden tevreden zijn over het contact met de gebiedsmanagers.

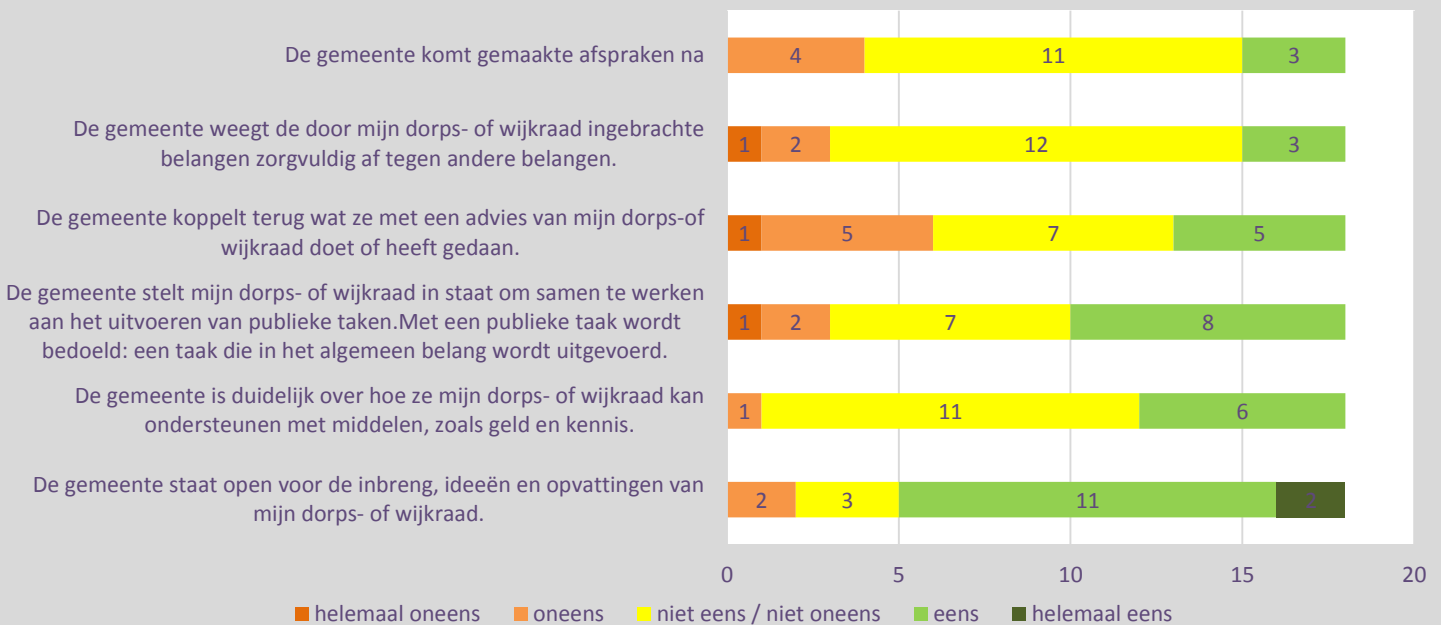
De helft van de dorps- en wijkraden is tevreden tot zeer tevreden over het contact met de gebiedsmanagers. Een klein deel, circa 15%, is ontevreden tot zeer ontevreden.

WAT GAAT GOED OF MINDER GOED?

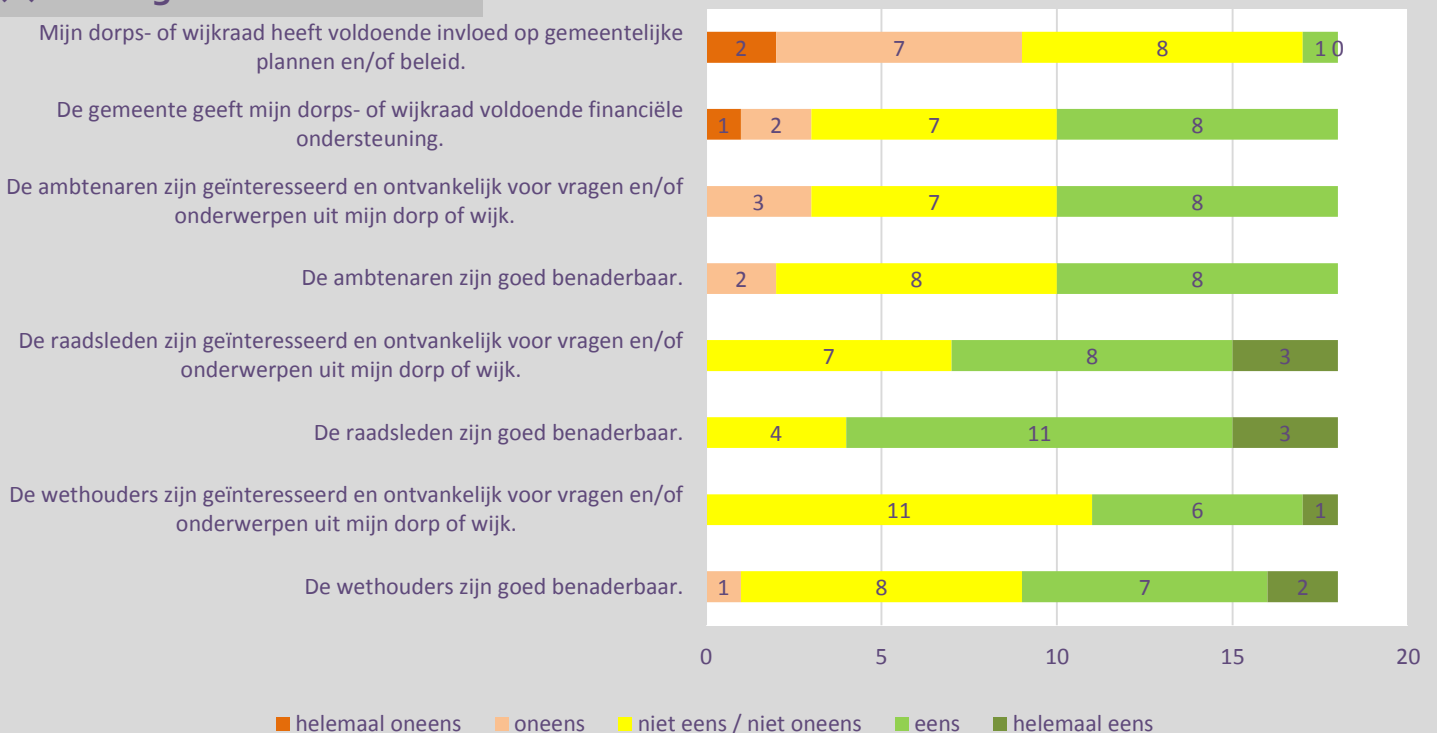
In de enquête zijn stellingen voorgelegd aan de dorps- en wijkraden. Enkel kijkend naar de extremen zien we het volgende beeld:

- Dorps- en wijkraden zijn het meest positief over (a) de mate waarin de gemeente open staat voor de inbreng, ideeën en opvattingen van de dorps- en wijkraden en (b) de benaderbaarheid van raadsleden.
- Dorps- en wijkraden zijn het minst positief over (a) de mate waarin de gemeente terugkoppelt wat ze met een advies van een dorps- en wijkraad hebben gedaan en (b) de mate waarin zij invloed hebben op gemeentelijke plannen en -beleid.

(a) Stellingen

(b) Stellingen

5.4 Kansen en belemmeringen

In de enquête is gevraagd welke kansen en belemmeringen dorps- en wijkraden zien die de realisatie van maatschappelijke opgaven respectievelijk stimuleren of in de weg staan. In het onderstaande kader worden de verschillende antwoorden van de dorps- en wijkraden gepresenteerd. Daarbij nemen we de antwoorden 1 op 1 over. In hoofdstuk 7 van dit rapport komen de genoemde kansen en belemmeringen verder aan de orde, waarbij deze door middel van groepsgesprekken met de dorps- en wijkraden nader zijn verdiept en gepreciseerd.

Kansen en belemmeringen

Kansen:

- De rol van dorps- en wijkraden bij beleids- en planontwikkeling.
- Dorps- en wijkraden vroegtijdig betrekken bij plannen die de gemeente heeft voor het dorp- of de wijk.
- Goed contact met de gebiedsmanager.

Belemmeringen:

- De gemeente ziet de dorps- en wijkraden niet als volwaardig, aangezien deze niet een gekozen volksvertegenwoordiger is.
- Hokjesgeest binnen de gemeente.
- Onvoldoende periodiek overleg met de gebiedsmanager over lopende praktische zaken.
- Wisseling van ambtelijk aanspreekpunt.
- Inwoners worden alleen actief als het hun eigen straat betreft.
- Dorps- en wijkraden worden te laat geïnformeerd.
- Continuïteit van de dorps- en wijkraden door het ontbreken van vrijwilligers.
- Strenge subsidievoorwaarden en vergunningsgelden.

6 Het beleid van de gemeente

In dit hoofdstuk worden deelvragen 2, 3 en 4 van dit onderzoek beantwoord.

ONDERZOEKSVRAGEN

- 2 Wat is het huidige beleid voor de samenwerking tussen de gemeente (college en ambtelijke organisatie) en dorps- en wijkraden in Haarlemmermeer?
- 3 Hoe zien de raadsleden hun rollen ten opzichte van dorps- en wijkraden?
- 4 Welke aanpassingen zijn gedaan na de evaluatie van het convenant in 2013?

TOEGEPASTE NORMEN: ONTLEEND AAN HET EVALUATIEMODEL BLOK PROFESSIONELE VORMGEVING EN WERKWIJZE

- De gemeente heeft doelen, beleid en instrumenten voor participatie.
- De gemeente en dorps- en wijkraden leren en verbeteren op basis van ervaringen uit de praktijk.

In de onderstaande kernbevindingen worden de onderzoeksvragen in volgorde behandeld. De paragrafen die volgen geven een verdere verdieping.

Kernbevindingen

Onderzoeksvraag 2

De gemeenteraad en het college hebben vooraf geen doelen, beleid of instrumentarium willen vaststellen voor de samenwerking met dorps- en wijkraden maar streeft per dorps- en wijkraad naar samenwerkingsafspraken op maat. Dit met uitzondering van het beheer van de openbare ruimte, daar zijn wel meer concrete doelen benoemd. Zie hiervoor de toelichting hieronder.

Er is wel een algemeen beleid voor participatie. Dat is het '**Plan van Aanpak Participatie**' dat vanaf begin 2015 het huidige beleid is van de gemeente Haarlemmermeer. Dit plan van aanpak is door de gemeenteraad vastgesteld. Het beleid van de gemeente ten aanzien van de samenwerking met dorps- en wijkraden is niet beschreven. In het plan worden de ambities van de gemeente ten aanzien van participatie in het algemeen als volgt beschreven: samen denken, samen creëren, samen praten en samen besluiten. Verder wordt in het Plan van Aanpak Participatie de nadruk gelegd op een open houding van de gemeente en dat dit aansluit op een beweging die in de ambtelijke organisatie in gang is gezet onder de naam 'De Organisatiekoers: Werken vanuit de bedoeling'. Met deze koers is het de bedoeling dat de aandacht verschuift van de systeemwereld van de gemeente naar de leefwereld van de samenleving. Een manier van werken waarbij steeds de nadruk ligt op wat nodig is in de samenleving en minder op bureaucratische regels.

In het verlengde van het Plan van Aanpak Participatie heeft het college een **actieprogramma** ontwikkeld. In dat actieprogramma hebben de dorps- en wijkraden wel een plek, en wel als volgt:

- De gemeente wil met een pilot uitproberen hoe het beheer van de openbare ruimte dichter bij inwoners georganiseerd kan worden. Dorps- en wijkraden zouden samen met inwoners de besteding van het gemeentelijk budget op het terrein van beheer van de openbare ruimte moeten kunnen bepalen.
- Maatwerk is het uitgangspunt bij de samenwerking met dorps- en wijkraden. Gaandeweg wil de gemeente samen met dorps- en wijkraden zoeken naar een passende samenwerking.
- Dorps- en wijkraden en de gemeente vragen zich af wanneer representativiteit van dorps- en wijkraden van belang is: hoe representatief moeten zij zijn en hoe bereik je dit? De gemeente wil graag samen met de dorps- en wijkraden verkennen hoe je dit kunt doen via digitale buurtplatforms.

Onderzoeksvraag 3

De raad ziet de dorps- en wijkraad in eerste instantie als een burgerinitiatief en is daarom zeer terughoudend om een nadrukkelijk kaderstellende en controlerende rol te spelen. De gemeenteraad beziet dan ook afhankelijk van het onderwerp dat voorligt hoe de dorps- en wijkraad wil samenwerken met de gemeente en vice versa. Per onderwerp maar ook per dorp en wijk kan de rol van de gemeenteraad dus verschillen.

Onderzoeksvraag 4

De gemeente en dorps- en wijkraden leren en verbeteren op basis van ervaringen. Dat blijkt uit het volgende:

- Het Plan van Aanpak Participatie is geëvalueerd alsmede het tot 2015 geldende algemene convenant met spelregels voor samenwerking met dorps- en wijkraden. Op basis van de evaluaties zijn aanpassingen gedaan. Lessen zijn meegenomen in het hiervoor genoemde actieprogramma. De belangrijkste is dat algemene regels en afspraken worden losgelaten. De bedoeling is om per dorps- en wijkraad op maat samenwerkingsafspraken te maken.
- In het actieprogramma wordt gewerkt met pilots.
- Tweejaarlijks worden bijeenkomsten georganiseerd met dorps- en wijkraden om centrale thema's te bespreken en te verkennen.
- De gemeenteraad heeft een Werkgroep Werkwijze Raad waarmee het college onder andere gesprekken voert over de ontwikkeling van de rol van de raad bij participatie in het algemeen.

6.1 Van convenant 'Spelregels voor Participatie' naar maatwerk

Op 3 juni 2009 hebben de gemeente en een groot deel van de dorps- en wijkraden een convenant ondertekend: 'Spelregels voor Participatie'. Het convenant bevat een set basisafspraken. In 2013 is het convenant geëvalueerd, zie bijlage 2 voor de resultaten van deze evaluatie. Op basis van de resultaten van de evaluatie kwam het college tot de conclusie dat het maken van concrete samenwerkingsafspraken moeilijk was. Dit kwam door de grote verschillen van dorpen en wijken. Bovendien vulden dorpsraden hun taken verschillend in en was hun manier van werken incident gestuurd. In 2017 is het convenant dan ook losgelaten en streeft de gemeente naar het maken van samenwerkingsafspraken op maat⁵. De bedoeling is dat de gebiedsmanagers van de gemeente dit doen in samenspraak met de dorps- en wijkraden. Daarbij benadrukt het college dat de gemeente en dorps- en wijkraden samenwerken om de representatieve democratie en de participatieve democratie vorm te geven. De representatieve democratie ligt bij de gemeenteraad, zoals wettelijk vastgelegd. Volgens het college leveren de dorps- en wijkraden een bijdrage aan de participatieve democratie omdat zij onderdeel uitmaken van de lokale gemeenschap en daarmee weten wat er lokaal speelt en welke behoeften en belangen er zijn.

Om te helpen bij het maken van de samenwerkingsafspraken heeft de gemeente een aantal rollen geformuleerd die dorps- en wijkraden kunnen oppakken⁶. De verschillende rollen zijn: initiatiefnemer, samenwerkingspartner, adviseur, belangenbehartiger en procesbewaker (deze rollen zijn in dit onderzoek ook uitgevraagd in de enquête). Daarnaast geeft het college aan dat via gebiedsprogramma's het voor iedereen duidelijk moet zijn wat er speelt in het gebied en dat de gemeente een platform zal faciliteren waarop gegevens kunnen worden uitgewisseld.

6.2 Participatiebeleid van de gemeente

In 2015 is door de gemeenteraad het Plan van aanpak Participatie vastgesteld. In dat plan wordt de ambitie van de gemeente Haarlemmermeer als volgt beschreven:

- **Samen denken.** Het mobiliseren van kennis en ervaring die bij inwoners en bedrijven aanwezig is en die ook te gebruiken.
- **Samen creëren.** Het mobiliseren van het probleemoplossend vermogen.
- **Samen praten.** Het mobiliseren van collectief begrip en vertrouwen.
- **Samen besluiten.** Daar waar mogelijk het mobiliseren van het vermogen om binnen collectieven ook over de eigen inrichting van het samenleven te beslissen.

Om deze ambities waar te maken heeft het gemeentebestuur een aantal pijlers voor de aanpak geformuleerd, zie onderstaande kader.

Verbreden:	meer ruimte geven voor burgerinitiatieven en co-creatie.
Professionaliseren:	structuur aanbrengen zodat niet steeds weer het wiel moet worden uitgevonden. Van elkaar leren en hulpmiddelen en richtlijnen ter beschikking stellen.
Verdiepen en verankeren:	het moet een natuurlijke werkwijze worden van het gemeentelijk bestuur en de organisatie om eerst in de samenleving informatie op te halen en meer inwoners en bedrijven in een vroeg stadium bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering te betrekken.

Bron: Plan van Aanpak Participatie: Denk, praat en beslis mee!

⁵ Bron: Nota van B&W, samenwerkingsafspraken met dorps- en wijkraden, 14 november 2017.

⁶ Bron: Memo van het college over samenwerkingsafspraken.

Het Plan van Aanpak Participatie richt zich vooral op de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Deze raken namelijk direct de leef- en werkomgeving van inwoners. Door het gebruik hebben zij specifieke ervaringskennis en binding met de plek waar zij wonen of werken.

Verder wordt in het Plan van Aanpak Participatie de nadruk gelegd op een open houding van de gemeente en dat dit aansluit op een beweging die in de ambtelijke organisatie in gang is gezet onder de naam 'De Organisatiekoers: Werken vanuit de bedoeling'. Met deze koers is het de bedoeling dat de aandacht verschuift van de systeemwereld van de gemeente naar de leefwereld van de samenleving. Een manier van werken waarbij steeds de nadruk ligt op wat nodig is in de samenleving en minder op bureaucratische regels.

Twee jaar na vaststelling van het Plan van Aanpak Participatie is dit plan geëvalueerd⁷. Daarbij zijn acht verschillende participatietrajecten onderzocht. De samenwerking met dorps- en wijkraden wordt daarbij verder niet in het bijzonder belicht.

Zoals hierboven genoemd is het Plan van Aanpak door de gemeenteraad vastgesteld. Daarmee heeft de gemeenteraad zijn kaderstellende rol ingevuld. Daarnaast is er een Werkgroep Werkwijze Raad die regelmatig gesprekken voert met het college over de rol van de gemeenteraad bij participatieprocessen⁸. In dat licht bezien houdt de kaderstellende rol van de gemeenteraad niet op bij het vaststellen van een beleid of plan voor participatie.

6.3 Actieprogramma participatie

Het Plan van Aanpak Participatie omvat ook een actieprogramma dat bestaat uit drie typen acties:

- 1 Direct participatie toepassen en aan de slag met inwoners, ondernemers en belangengroepen: gewoon doen.
- 2 Acties die zich richten op de veranderende rol van het college en de gemeenteraad.
- 3 Acties voor het ontwikkelen van instrumenten en werkwijzen die de samenleving, bestuur en organisatie helpen tot goede interactie en samenwerking te komen.

In het kader van dit onderzoek beperken we ons verder tot dat deel van het actieprogramma dat zich richt op de dorps- en wijkraden. Het actieprogramma legt een aantal verbindingen met de samenwerking tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden:

- De gemeente wil met een pilot uitproberen hoe het beheer van de openbare ruimte dichter bij inwoners georganiseerd kan worden. Dorps- en wijkraden zouden samen met inwoners de besteding van het gemeentelijk budget op het terrein van beheer van de openbare ruimte moeten kunnen bepalen.
- Maatwerk is het uitgangspunt bij de samenwerking met dorps- en wijkraden. Gaandeweg wil de gemeente samen met dorps- en wijkraden zoeken naar een passende samenwerking.
- Dorps- en wijkraden en de gemeente vragen zich af wanneer representativiteit van dorps- en wijkraden van belang is: hoe representatief moeten zij zijn en hoe bereik je dit? De gemeente wil graag samen met de dorps- en wijkraden verkennen hoe je dit kunt doen via digitale buurtplatforms.

Het college rapporteerde via een halfjaarlijkse memo aan de gemeenteraad over de voortgang van de acties uit het actieprogramma Participatie. De dorps- en wijkraden hebben hierin ook een plek. In mei 2017 rapporteert het college over de pilot Dorpsbeheer openbare ruimte en over acties rondom de samenwerking met de dorps- en wijkraden het volgende:

- Met de dorps- en wijkraden werkt het college verder aan de rollen die zij kunnen vervullen door het

⁷ Bron: Haarlemmermeer weet raad!, Lessen uit participatieonderzoek.

⁸ Bron: Voortgangsrapportage Plan van Aanpak Participatie, mei 2017 en interviews.

- maken van maatwerkafspraken.
- Ieder jaar organiseert de gemeente voor de dorps- en wijkraden twee keer een bijeenkomst om over centrale thema's te praten en kennis te delen⁹. Tijdens een van de bijeenkomsten stonden democratische waarden en samenwerking met de gemeente centraal.
 - De gebiedsprogramma's worden op de kaart gezet voor alle kernen van Haarlemmermeer, in het kader van de pilot dorpsbeheer openbare ruimte. Het gebiedsprogramma is bedoeld om samen met dorps- en wijkraden een agenda voor het dorp of de wijk te hebben zodat helder is waaraan samen wordt gewerkt. De gebiedsprogramma's zijn vanaf 2017 in verschillende gedaanten en abstractieniveaus in gebruik¹⁰.
 - In overleg met het Dagelijks Bestuur Kernen wordt gewerkt aan nieuwe subsidieregels die passen bij de samenwerkingsafspraken met de dorps- en wijkraden. Het Dagelijks Bestuur Kernen is een overkoepelend overleg van de dorps- en wijkraden. Deze houdt zich onder andere bezig met inbreng van thema's voor de tweejaarlijkse bijeenkomsten met de gemeente en alle dorps- en wijkraden¹¹.
 - Het verbeteren van de informatievoorziening: er is een digitale uitwisselingsite gemaakt waarop gemeente en de dorps- en wijkraden informatie kunnen plaatsen en delen.
 - Met dorps- en wijkraden wordt gewerkt aan instrumenten om de representativiteit te bevorderen, zoals bijvoorbeeld de inzet van buurtplatforms.

De laatste rapportage is van mei 2018 waarin het college voorstelt het actieprogramma tijdelijk te verlengen met een half jaar. Eind 2018 is het actieprogramma gestopt. De reden hiervoor is dat het college het onderwerp participatie in de komende periode structureel wil borgen. Dat wil zeggen dat participatie deel moet uitmaken van de normale werkzaamheden van het college en de ambtelijke organisatie. Ook is er een klankbord gekomen in de vorm van een participatieadviseur voor complexe trajecten¹².

6.4 Gebiedsgericht werken

De gemeente Haarlemmermeer werkt gebiedsgericht door het gebied op te delen in zes gebieden met elk een eigen gebiedsmanager. De gebiedsmanager is de schakel tussen alle partijen in het gebied en de vakspecialisten van de gemeente, en daarmee het aanspreekpunt voor de dorps- en wijkraden.

Gebiedsgericht werken

Gebiedsgericht werken betekent dat alle partijen die een belang hebben in een straat, wijk of gebied met elkaar in gesprek gaan, naar elkaar luisteren en samenwerken: inwoners, ondernemers, dorps- en wijkraden, scholen, politie, Meerwaarde, Maatvast, Team Sportservice, maar ook de vakspecialisten en beleidsmakers van de gemeente. Er wordt gekeken naar het grotere geheel. Gebiedsgericht werken betekent een samenhangende aanpak tussen maatschappelijke, economische en fysieke opgaven. Om dit zo goed mogelijk te kunnen doen, is Haarlemmermeer opgedeeld in zes gebieden met elk een eigen gebiedsmanager. Hij of zij is de schakel tussen alle partijen in het gebied en de vakspecialisten van de gemeente. In **gebiedsprogramma's** staat waaraan gewerkt wordt in een gebied.

Bron: Gemeente Haarlemmermeer, informatiebrief, Terugkijken en verder bouwen aan gebiedsgericht werken, 19 november 2018.

⁹ Bron: interviews

¹⁰ Bron: toevoegingen uit ambtelijke verificatie van het rapport van bevindingen.

¹¹ Bron: interviews

¹² Bron: voortgangsrapportage Uitvoering Plan van Aanpak Participatie en interviews.

6.5 Rol van de gemeenteraad

De gemeenteraad ziet voor zichzelf een rol die per dorp- en kern en vraagstuk op maat is gesneden. Dit komt duidelijk naar voren in een gesprek met een afvaardiging van de raad tijdens dit onderzoek. Dit ligt ook in lijn met de wens van de gemeente en de dorps- en wijkraden. Zowel de raadsleden als de bestuursleden van de dorps- en wijkraden hebben deze wens omdat volgens hun de verschillen tussen dorpen en wijken groot zijn. Ieder dorp en wijk heeft een eigen identiteit en karakter, de omstandigheden zijn verschillend en er spelen daardoor verschillende maatschappelijke vraagstukken. Een citaat uit gesprekken dat dit kort samenvat:

"Er is geen lijn te trekken want het is overal weer anders".

7 Voorwaarden voor goede samenwerking: de praktijk

In dit hoofdstuk worden deelvragen 5 t/m 9 van dit onderzoek beantwoord.

ONDERZOEKSVRAGEN

- 5 Wat zijn op basis van de context en het beleid van de gemeente relevante criteria om te beoordelen hoe goed:
 - de gemeente en de dorps- en wijkraden met elkaar samenwerken?
 - het samenspel is tussen de gemeenteraad en de dorps- en wijkraden?
- 6 Hoe goed werken de gemeente en de dorps- en wijkraden samen op basis van deze criteria?
- 7 Hoe goed vervullen raadsleden en dorps- en wijkraden hun rollen op basis van deze criteria?
- 8 Hoe verhouden de dorps- en wijkraden zich tot de nieuwere vormen van participatieve democratie: zoals digipanelen, participatiebijeenkomsten et cetera?
- 9 Wat zijn verklaringen voor het wel of niet goed samenwerken?

TOEGEPASTE NORMEN:

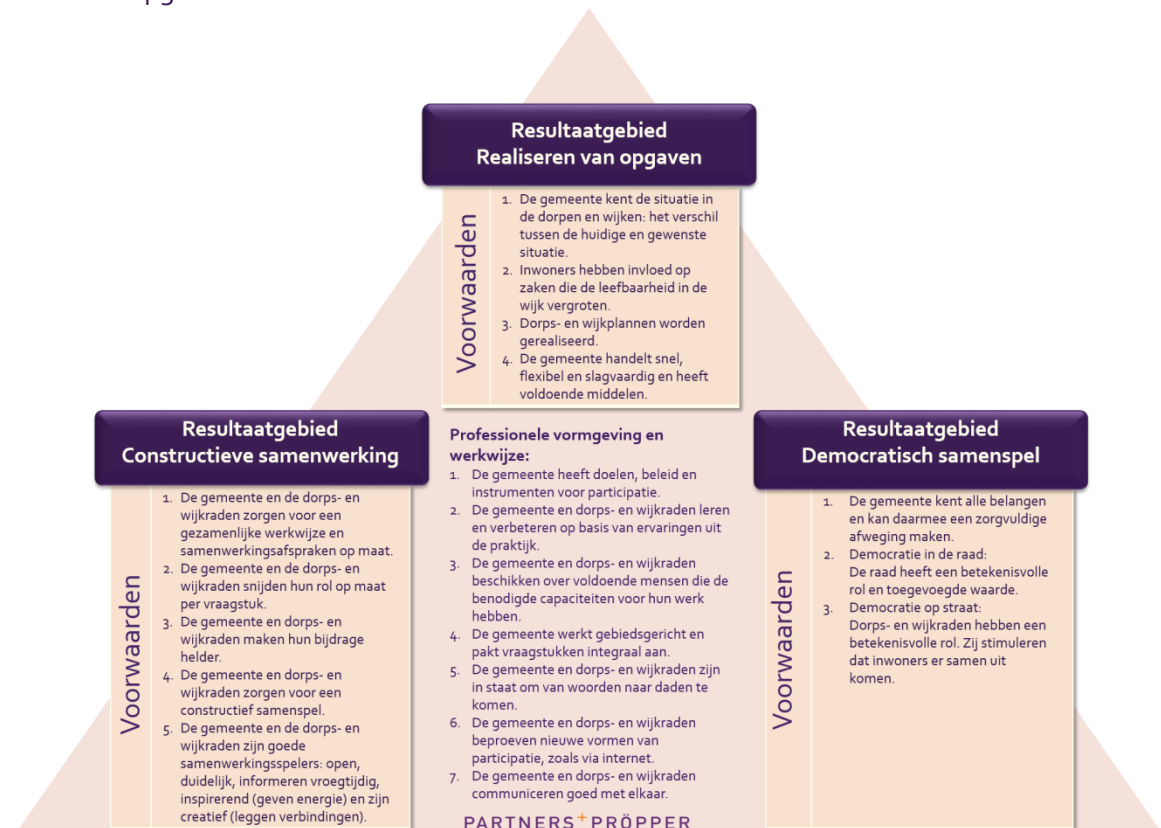
Zie figuur 2.2. De voorwaarden per resultaatgebied vormen de normen. In de hierna volgende paragrafen worden die per resultaatgebied behandeld.

In de onderstaande kernbevindingen worden de onderzoeksvragen in volgorde behandeld. De paragrafen die volgen geven een verdere verdieping.

Kernbevindingen

Onderzoeksvraag 5

Criteria om de samenwerking tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden te beoordelen bestaan uit de voorwaarden die ingevuld moeten worden voor alle vier resultaatgebieden. Deze zijn besproken in paragraaf 2.2, zie ook de onderstaande figuur. Dit onderzoek heeft geen nieuwe inzichten opgeleverd die leiden tot nieuwe criteria.

Onderzoeksvragen 6 en 9

Deelvraag 6 en deelvraag 9 combineren we in de onderstaande tabel. De tabel geeft de belangrijkste bevindingen met betrekking tot in hoeverre de voorwaarden per resultaatgebied door de gemeente en de dorps- en wijkraden in de praktijk worden ingevuld. Voorwaarden die worden ingevuld worden gekenmerkt als 'stimulansen', voorwaarden die niet worden ingevuld zijn 'barrières' (zie ook de toelichting in paragraaf 2.2). Stimulansen en barrières zijn verklaringen voor het wel of niet goed samenwerken tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden.

Resultaat gebied	Bevindingen In welke mate worden de voorwaarden ingevuld voor goede samenwerking?
Realiseren opgaven	<p>STIMULANS</p> <ul style="list-style-type: none"> Dorps- en wijkraden hebben zicht op de situatie in de dorpen en wijken. Er zijn voorbeelden waarbij inwoners ook daadwerkelijk invloed hebben. De mate waarin hangt wel sterk af van het vraagstuk dat voorligt. <p>BARRIÈRE</p> <ul style="list-style-type: none"> De gemeente weet ten aanzien van relatief kleine en praktische zaken nog onvoldoende snel en flexibel te handelen. Hiervoor moet de integrale samenwerking tussen gemeentelijke organisatieonderdelen worden verbeterd en de doorzettingsmacht van gebiedsmanagers worden versterkt. De gemeente heeft hiervoor recent multidisciplinaire gebiedsteams ingericht maar resultaten zijn nog niet zichtbaar. Er is geen gedeeld beeld tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden wat nu precies zaken zijn die snel en flexibel gerealiseerd kunnen worden. Daardoor ontstaat er onbegrip over elkaars handelen.
Constructieve samenwerking	<p>STIMULANS</p> <ul style="list-style-type: none"> Het contact met de gebiedsmanagers wordt overwegend als goed ervaren. Met betrekking tot de kernrollen van signaleerder en verbinder is er een gedeelde werkwijze te herkennen. De rol van belangenbehartiger wordt op maat gesneden en verschilt per vraagstuk, dorp of wijk. <p>BARRIÈRE</p> <ul style="list-style-type: none"> Samenwerkingsafspraken worden deels gemaakt en worden op vele manieren geïnterpreteerd, zowel qua inhoud als vorm. Er is geen gezamenlijke werkwijze. Dorps- en wijkraden worden nog laat betrokken en zijn ontevreden over de terugkoppeling van de gemeente. Het blijft een zoektocht hoe het samenspel tussen de gemeente en de dorps- en wijkraden vorm moet krijgen en wat ieders rol en bijdrage zou moeten zijn. Vooral bij grotere vraagstukken en burgerinitiatieven. Vooraf wordt dat niet helder naar elkaar gemaakt of het is niet duidelijk op welk moment dit helder zou moeten zijn. Dorps- en wijkraden vinden dat de gemeente nog weinig beseft dat dorps- en wijkraden bestaan uit vrijwilligers. Zij vragen meer begrip hiervoor en vragen aan de gemeente een meer flexibele houding ten aanzien van de subsidieverstrekking.
Democratisch samenspel	<p>STIMULANS</p> <ul style="list-style-type: none"> Dorps- en wijkraden beseffen dat zij zelf onderdeel zijn van een netwerk van belangen. Zij spelen daarbij op in met de inzet van social media en de inrichting van of deelname aan werkgroepen. Binnen een fractie hebben raadsleden verschillende dorpen- en wijken in een gebied in hun portefeuille. Voor raadsleden is een dorps- en wijkraad een van de belangengroepen die een rol kan spelen bij een maatschappelijk vraagstuk. De positie van de dorps- en wijkraad in de belangenafweging van de gemeenteraad tussen verschillende groepen is daarmee mede afhankelijk van de inspanning van de dorps- en wijkraad zelf om een positie op te bouwen.

	<p>BARRIÈRE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naarmate een vraagstuk impact heeft op een groter geografische gebied is de rol van de dorps- en wijkraad minder prominent en die van de gemeenteraad juist belangrijker ten aanzien van het maken van keuzes. Dit wordt echter per vraagstuk niet helder gemaakt naar elkaar waardoor de rolverdeling tussen dorps- en wijkraden en de gemeenteraad niet altijd helder is.
Professionele vormgeving	<p>STIMULANS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het Dagelijks Bestuur Kernen en de gemeente zetten zich in om het delen van kennis en ervaring mogelijk te maken. • Er is een gezamenlijke digitale werkomgeving waar gebiedsmanagers en dorps- en wijkraden toegang tot hebben. • De gemeente en dorps- en wijkraden beproeven allerlei (nieuwe) vormen van participatie. Bijvoorbeeld voor zicht op de situatie en belangen: inwoners melden situaties, schouwen in de wijk, inloop- en informatieavonden, online platformen en social media, werkgroepen rondom thema's en het experimenteel driehoeksoverleg voor een gebiedsgericht vraagstuk. • De gemeente pakt met dit laatste een gebiedsgericht vraagstuk integraal op waarbij belanghebbenden in kringen van werkgroepen participeren. <p>BARRIÈRE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dorps- en wijkraden kampen met het probleem om voldoende bestuursleden te kunnen werven en inwoners te mobiliseren. Zij proberen dit actief op te lossen door meer thematisch te werken en door middel van inzet van online platformen. • Wensen en behoeften van dorps- en wijkraden krijgen geen voorkeursbehandeling van de gemeente, omdat ook de gemeente beperkte personele capaciteit heeft en prioriteiten moet stellen. • Er is nog geen gezamenlijke gereedschapskist waaruit dorps- en wijkraden uit kunnen putten. • Er zijn geen actuele integrale gebiedsprogramma's waarmee de gemeente en dorps- en wijkraden integraal zicht krijgen op de situatie en samenhang van ontwikkelingen in de verschillende gebieden en de impact op de dorpen en wijken. Er is per dorp- of wijk wel een lijst van lopende en geplande projecten en activiteiten.

Onderzoeksvraag 7

Doordat de dorps- en wijkraad wordt gezien als een burgerinitiatief is de gemeenteraad zeer terughoudend om hier een nadrukkelijk een kaderstellende en controlerende rol te spelen. De gemeenteraad beziet dan ook afhankelijk van het onderwerp dat voorligt hoe de dorps- en wijkraad wil samenwerken met de gemeente en vice versa. Daarbij is de positie die de dorps- en wijkraad zelf weet op te bouwen rondom een bepaald vraagstuk van belang. De invloed van de dorps- en wijkraad op het samenspel met of beslissingen van de gemeenteraad is afhankelijk in hoeverre de dorps- en wijkraad in staat is een coördinerende in te vullen om lokale belangen in zicht te krijgen en te verenigen

Onderzoeksvraag 8

Zowel de gemeente als de dorps- en wijkraden beproeven allerlei (nieuwe) vormen van participatie. Denk aan het organiseren van schouwen in de wijk, inloop- en participatiebijeenkomsten en het organiseren van en deelnemen aan allerlei werkgroepen rondom specifieke thema's. Daarbij heeft de opkomst van sociale media eraan bijgedragen dat inwoners zich razendsnel kunnen organiseren rondom allerlei thema's, kennis delen en standpunten uitwisselen. Sommige dorps- en wijkraden spelen hier ook op in. Deze dorps- of wijkraad werken samen met allerlei werkgroepen die daarbij ook

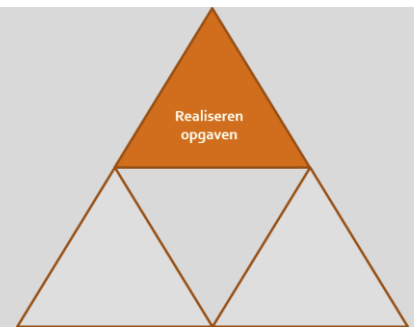
online middelen inzetten. Zij zetten sociale media in om het bereik te vergroten en voldoende input te krijgen van inwoners.

In de hierna volgende paragrafen worden de bevindingen verder verdiept. Per resultaatgebied worden de voorwaarden in volgorde besproken: realiseren van opgaven, constructieve samenwerking, democratisch samenspel en professionele vormgeving. Ook is aangesloten op de uitkomsten uit de evaluatie van het convenant 'Spelregels voor Participatie', zie tabel 6.1. Dit om te beoordelen in welke mate deze doorwerking hebben gekregen op het handelen van de gemeente en de dorps- en wijkraden. De uitkomsten van deze evaluatie worden aan het begin van elke paragraaf benoemd.

7.1 Realiseren van maatschappelijke opgaven

TOEGEPASTE NORMEN

- De gemeente kent de situatie in de dorpen en wijken: het verschil tussen de huidige en gewenste situatie.
- Inwoners hebben invloed op zaken die de leefbaarheid in de wijk vergroten.
- Dorps- en wijkplannen worden gerealiseerd.
- De gemeente handelt snel, flexibel en slagvaardig en heeft voldoende middelen.

UITKOMSTEN EVALUATIE CONVENANT

- **Snel en flexibel handelen:** volgens de dorps- en wijkraden moeten gebiedsmanagers meer doorzettingsmacht krijgen in de gemeentelijke organisatie.

In gesprekken geven de dorps- en wijkraden aan dat het uiteindelijk gaat om het realiseren van vooral zichtbare resultaten. Het is daarbij belangrijk om regelmatig tussentijdse successen te boeken¹³. Dus niet alleen accent te leggen op de grote projecten maar juist ook op kleinere onderwerpen die in de ogen van de dorps- en wijkraden snel kunnen worden gerealiseerd. Dat zijn onderwerpen die direct door inwoners bij de dorps- of wijkraad worden gemeld maar die ook via een gezamenlijke wandeling (wijkschouw) worden opgehaald. Op deze wijze hebben de dorps- en wijkraden goed zicht op de situatie.

Dit vraagt resultaatgerichtheid, zowel van de gebiedsmanager als de dorps- en wijkraden. Het vraagt ook enige doorzettingsmacht en mandaat van de gebiedsmanagers. Zij moeten immers met de onderwerpen aan de slag in de eigen ambtelijke organisatie. Volgens de dorps- en wijkraden is de resultaatgerichtheid van de gemeentelijke organisatie en de doorzettingsmacht van de gebiedsmanagers echter onvoldoende. Dat belemmert de snelheid waarmee zichtbare resultaten worden geboekt.

WIJKSCHOUW EN RESULTATEN

Met een wijkschouw lopen ambtenaren en inwoners samen door de wijk. Een dorps- of wijkraad geeft aan dat dit een actieve en goede vorm is van participatie. Door de wijkschouw kwam een lijst van 30 punten naar voren. Drie punten zijn snel opgepakt door de gemeente maar veel andere punten blijven hangen binnen de ambtelijke organisatie. De dorps- of wijkraad blijft de gemeente prikkelen om voortgang te boeken, maar zonder succes.

Uit gesprekken blijkt de gemeente zich bewust te zijn van dit probleem. De gemeente heeft maatregelen in gang gezet om hier verbetering in te brengen maar geeft daarbij ook aan dat dit niet in alle gevallen mogelijk is:

- In het tweede kwartaal van 2019 zijn binnen de ambtelijke organisatie gebiedsteams opgericht die bestaan uit een verscheidenheid van disciplines. De bedoeling is dat daardoor de gebiedsmanagers sneller en integraal kunnen schakelen. Onderwerpen die integraal moeten worden opgepakt lopen via de gebiedsteams.
- De dorps- en wijkraden schatten in dat sommige wensen redelijk eenvoudig zijn uit te voeren, terwijl de gemeente dit anders ziet. Dat leidt tot wederzijds onbegrip. De gemeente toetst namelijk altijd aan de hand van gemeentebrede kaders; die kunnen een maatwerkoplossing in de weg staan. Een voorbeeld is het kappen of herplanten van een boom. In de ogen van dorps- en wijkraden en inwoners een redelijk eenvoudig vraagstuk. Volgens de gemeente kan dit echter niet gebeuren

¹³ Bron: interviews

zonder een degelijke toets of dit binnen de kaders van het gemeentebrede groen- of bomenplan valt.

- De wensen van dorps- en wijkraden met betrekking tot beheer van de openbare ruimte krijgen binnen de gemeentelijke organisatie geen voorkeursbehandeling. Deze wensen maken gewoon onderdeel uit van de reguliere werkljst van de beheerders openbare ruimte. De gemeente ziet de dorps- en wijkraden niet als 'preferred supplier'¹⁴.

Een dorps- of wijkraad geeft aan tijdens gesprekken dat de gemeente vooral moeite heeft om een concrete bijdrage te leveren aan burgerinitiatieven. Op veel burgerinitiatieven onderneemt de gemeente geen actie. De dorps- en wijkraad geeft aan dat verschillende gemeentelijke organisatieonderdelen goed kunnen omgaan met abstracte plannen, maar juist moeite hebben om concrete zaken handen en voeten te geven.

Het beeld in welke mate inwoners ook daadwerkelijk invloed hebben op zaken die de leefbaarheid in de wijk vergroten is wisselend. Soms lukt dat wel, maar soms ook niet. Het is bijvoorbeeld sterk afhankelijk van de reikwijdte van het vraagstuk en de rol van verschillende betrokkenen uit de samenleving, zie ook paragraaf 7.3.

HERINRICHTING GROENSTROOK

Omwonenden zijn door de gemeente en de dorps- of wijkraad goed betrokken. Het park is samen met de gemeente ontworpen en ingericht.

BOUWEN OP EEN SPECIFIEK STUK GROND

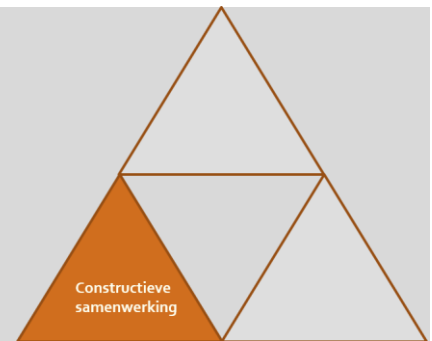
Dorps- en wijkraden geven aan waar in hun ogen wel of niet gebouwd kan worden. De gemeente kan echter niets doen omdat andere partijen grondeigenaar zijn.

¹⁴ Bron: interviews

7.2 Constructieve samenwerking

TOEGEPASTE NORMEN:

- De gemeente en de dorps- en wijkraden zorgen voor een gezamenlijke werkwijze en samenwerkingsafspraken op maat.
- De gemeente en de dorps- en wijkraden snijden hun rol op maat per vraagstuk.
- De gemeente en dorps- en wijkraden maken hun bijdrage helder.
- De gemeente en dorps- en wijkraden zorgen voor een constructief samenspel.
- De gemeente en de dorps- en wijkraden zijn goede samenwerkingspartners: open, duidelijk, informeren vroegtijdig, inspirerend (geven energie) en zijn creatief (leggen verbindingen).

UITKOMSTEN EVALUATIE CONVENANT

- **Vroegtijdig informeren:** dorps- en wijkraden vinden dat zij nog te vaak te laat betrokken worden en zijn ontevreden over de terugkoppeling van de gemeente.
- **Gezamenlijke werkwijze:** dorps- en wijkraden, onderwerpen en gemeentelijke onderdelen verschillen sterk van elkaar. Daarom is het welslagen van participatie meer persoonsafhankelijk dan afhankelijk van een set van basisafspraken en spelregels.
- **Heldere rollen:** dorps- en wijkraden leggen verschillende accenten met betrekking tot de rolinvulling. De ene richt zich meer op de uitvoering, de ander meer op belangenbehartiging.
- **Goede samenwerkingspartner:** het contact met gebiedsmanagers is goed.

Uit de enquête blijkt dat voor een derde van de dorps- en wijkraden samenwerkingsafspraken zijn gemaakt met de gemeente. De verdiepende gesprekken tijdens dit onderzoek werpen hier meer licht op.

De term 'samenwerkingsafpraak' wordt op vele manieren geïnterpreteerd, zowel qua vorm als inhoud. Voor sommige dorps- en wijkraden is het een mondelinge afspraak, voor andere een schriftelijke. Voor sommige dorps- en wijkraden is het een afspraak over hoe met elkaar om te gaan, voor andere zijn het afspraken over concrete acties en projecten. Zo werken de meeste gebiedsmanagers met een lijst van projecten die spelen in een dorp of wijk en maken aan de hand van deze lijst afspraken met de dorps- en wijkraden bij welk project zij betrokken zullen worden en hoe de participatie daarbij vorm zou moeten krijgen. Dit vormt het werkprogramma met de dorps- en wijkraden en gebiedsmanagers plaatsen deze in een digitale project- en werkomgeving (Sharepoint), waar dorps- en wijkraden toegang tot hebben.

Daarnaast is er een grote verscheidenheid in de rol- en taakopvatting van dorps- en wijkraden en zij kiezen hun werkwijzen naar gelang de situatie die zich voordoet, zie het kader hierna. Het vraagstuk dat voorligt is leidend voor de rol die de dorps- en wijkraad hanteert. Ondanks de verscheidenheid is uit de resultaten van de enquête en de gevoerde gesprekken wel in enige mate een gedeelde werkwijze te herkennen:

- De eerste rol die de dorps- en wijkraden invullen is die van signaleerder: zij signaleren knelpunten in de wijk (ogen en oren) en agenderen deze via de gebiedsmanager bij de gemeente.
- De tweede rol is die van verbinder: dorps- en wijkraden staan dicht op de lokale samenleving en zijn daardoor goed in staat meningen te peilen en inwoners met elkaar in gesprek te laten gaan via inloop- en informatieavonden, online platformen en social media.

Veel dorps- en wijkraden ervaren de bovenstaande rollen als hun kernrol¹⁵.

¹⁵ Bron: interviews

VERSCHEIDENHEID IN ROLLEN EN WERKWIJZEN***"Er lijkt op eerste gezicht sprake van een georganiseerde chaos."***

Een dorps- of wijkraad richt zich op de rol van belangenbehartiger en adviseur. Dat laatste omdat de dorps- of wijkraad niet alleen plannen van tafel wil vegen maar juist naar de voorwaarden wil kijken die het mogelijk maken om plannen uit te voeren.

Een andere dorps- of wijkraad richt zich meer op de rol van signaleerder en belangenbehartiger en wil zelf geen standpunt innemen of een advies uitbrengen.

Weer een andere dorps- of wijkraad richt zich op het eigen initiatief (burgerinitiatief). Zo heeft de dorps- of wijkraad op eigen initiatief een avond georganiseerd voor inwoners voor het plaatsen van AED's in de wijk, met als doel daar subsidie voor aan te vragen.

Als laatste een dorps- of wijkraad die in de rol van 'makelaar' publieke en private partijen aan elkaar verbindt om tot oplossingen te komen. Er ontstond verkeersdrukte en een onveilige situatie doordat veel bezoekers de Boeing 747 in de tuin van het Corendon hotel wilde bezoeken. De dorps- of wijkraad heeft aan de gemeente en aan Corendon een voorstel gedaan om een schelpenweg aan te leggen voor de bezoekers. De gemeente heeft dit uitgevoerd en Corendon heeft het pad gefinancierd.

Met betrekking tot de belangenbehartigende rol bij grotere projecten en burgerinitiatieven is er, ten opzichte van de eerder genoemde rollen, veel minder een gedeelde werkwijze te herkennen. Dat is per vraagstuk maatwerk en het blijkt het meest weerbarstig en min of meer een zoektocht. Uit gesprekken blijkt dat dorps- en wijkraden vinden dat zij nog steeds te laat worden geïnformeerd over grote projecten. De vraag waarmee de gemeentelijke organisatie worstelt is wanneer dan het goede moment aan de orde is¹⁶.

"In een zeer vroeg stadium is een plan nog vaak zeer abstract, er is dan wel veel ruimte voor invloed maar het is nog niet goed bekend wat met die invloed gedaan kan worden. Helemaal aan de achterkant van een project is het plan concreet, maar dan is de ruimte voor invloed juist weer kleiner."

Elkaar vroegtijdig informeren wordt over de hele linie van de gevoerde gesprekken benoemd én het terugkoppelen naar elkaar wat met signalen is gedaan. Bij dat laatste gaat het niet zozeer erom of iets voor elkaar wordt gekregen, maar ook als dit niet lukt wel vroegtijdig terug te koppelen. De dorps- en wijkraden zien hierbij nog onvoldoende verbetering bij de gemeente, zo blijkt uit gesprekken en uit de enquête. Zie ter illustratie onderstaand kader.

FIETSPAD ALS SLUIPWEG VOOR AUTO'S

Een dorps- of wijkraad vraagt om het plaatsen van een betonblok op een fietspad om te voorkomen dat het fietspad ook gebruikt wordt door auto's. De reactie van de gemeente is "we zullen ernaar kijken". Dit duurt nu al lang en het is onduidelijk wat dit "kijken" heeft opgeleverd.

WEL SNELLE ACTIE, MAAR GEEN BERICHT VOORAF

Een dorps- of wijkraad signaleert een gevaarlijke verkeerssituatie op een dijk. De gemeente sluit de weg af zonder de dorps- of wijkraad te informeren. De dorps- of wijkraad kan aan inwoners vervolgens niet uitleggen of dit naar aanleiding van hun signaal is en waarom voor deze oplossing is gekozen.

¹⁶ Bron: interviews

De gebiedsmanager speelt een belangrijke rol in de samenwerking met de dorps- en wijkraden en dorps- en wijkraden zijn over het algemeen tevreden over het contact¹⁷. De gebiedsmanager is het eerste aanspreekpunt en het scharnierpunt tussen de dorps- en wijkraad en de gemeente. Hij/zij neemt de signalen van buiten naar binnen mee, en vice versa. Daarnaast wil de gemeente maatschappelijke vraagstukken integraal benaderen. Dat betekent dat de gebiedsmanager een verbindende rol moet spelen, door in de interne organisatie alle noodzakelijke disciplines te verbinden. De inrichting van multidisciplinaire gebiedsteams moet dat volgens de gemeente makkelijker maken, zie ook paragraaf 7.1

De rol van de gebiedsmanager van verbinder is ook belangrijk richting het college. De gebiedsmanagers opereren in eerste instantie vanuit de kaders van het programma-akkoord. Dit akkoord knelt in sommige gevallen met de praktijk van alledag, is onvolledig of zijn er onverwachte neveneffecten¹⁸. Dan is er overleg nodig met het college.

SUBSIDIES

Als laatste bestaan dorps- en wijkraden uit vrijwilligers die zich inspinnen voor de leefbaarheid in hun dorp of wijk. Zij geven aan dat het voor de gemeente belangrijk is te beseffen dat het vrijwilligers zijn die er tijd en energie in steken en vragen om hierom begrip en ondersteuning en meer erkenning¹⁹. Een onderwerp dat nagenoeg in alle gesprekken met dorps- en wijkraden dan aan de orde wordt gesteld is de bureaucratie en starre houding van de gemeente rondom de subsidieaanvraag.

SUBSIDIEAANVRAAG VAN DORPS- EN WIJKRADEN

De aanvraag wordt gedaan door vrijwilligers die een bestuurstaak voor de dorps- of wijkraad uitvoeren. Door drukte lukt het niet altijd op tijd de aanvraag in te dienen. De gemeente legt dan een strafkorting op van 15%. Dorps- en wijkraden vragen aan de gemeente om een meer coulante houding, maar de gemeente blijft strikt de deadline voor aanvragen hanteren en strafkortingen opleggen.

De gemeente beschikt in 2019 over een budget van € 98.500,- voor subsidie aan dorps- en wijkraden. Dat budget is verdeeld over twee posten:

- 1 € 59.200,- participatiebudget ter ondersteuning van dorps- en wijkraden bij de voorbereiding van beleids- en uitvoeringsplannen. In 2019 hebben 22 dorps- en wijkraden een subsidie aangevraagd en is in totaal € 42.894,30 subsidie verleend.
- 2 € 39.300,- voor sociaal-culturele activiteiten van de dorps- en wijkraden. In 2019 hebben 14 dorps- en wijkraden een subsidie aangevraagd en is in totaal € 24.501,74 subsidie verleend.

Daarbij opgemerkt dat ook dorps- en buurtverenigingen deze subsidie aanvragen. De gemeente staat dit toe omdat deze verenigingen dezelfde activiteiten uitvoeren als de dorps- en wijkraden.

De subsidieregels zijn opgenomen in paragraaf 1.3 van een uitwerkingsnota: '1.3 Participatiesubsidie ter ondersteuning van dorps- en wijkraden'. Daarin is ook de rekenregel opgenomen dat subsidies worden verdeeld naar rato van het aantal inwoners van het dorp of de wijk, dit met hulp van een staffel.

¹⁷ Bron: enquête en interviews

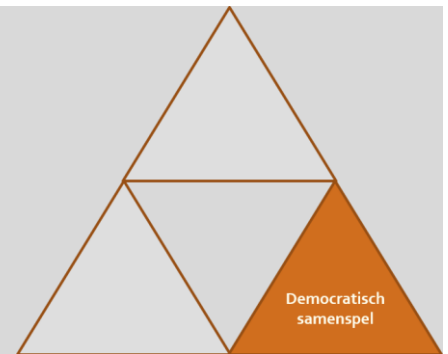
¹⁸ Bron: interviews

¹⁹ Bron: interviews

7.3 Democratisch samenspel

TOEGEPASTE NORMEN

- De gemeente kent alle belangen en kan daarmee een zorgvuldige afweging maken.
- Democratie in de raad:
De raad heeft een betekenisvolle rol en toegevoegde waarde.
- Democratie op straat:
Dorps- en wijkraden hebben een betekenisvolle rol. Zij stimuleren dat inwoners er samen uit komen.

UITKOMSTEN EVALUATIE CONVENANT

- **Zicht op alle belangen:** de dorpsraden in de kleine dorpen hebben meer gevoel voor representativiteit dan de wijkraden in grote wijken. Tegelijkertijd is er het besef dat de mate waarin representativiteit belangrijk is, afhankelijk is van het vraagstuk dat voorligt. Bij vraagstukken waar belangenafwegingen een grote rol spelen zal representativiteit belangrijker zijn dan bij vraagstukken waarbij kennis van de praktijk van toegevoegde waarde is voor de uitvoering.
- **Democratie in de raad of op straat:** het onderscheid tussen uitvoeringsvraagstukken en belangenafwegingen is relevant. Dorps- en wijkraden dragen aan dat voor verschillende dorps- en wijkraden wellicht verschillende convenanten nodig zijn en er een splitsing moet worden gemaakt tussen gebiedsgerichte plannen en gemeentelijke generieke plannen.

De gemeenteraad ziet dorps- en wijkraden als een historisch gegroeid burgerinitiatief en waardeert het dat vrijwilligers zich inspinnen voor het wel en wee van het dorp of de wijk. De gemeenteraad ondersteunt dit door onder andere aan de dorps- en wijkraden een jaarlijkse subsidie te verstrekken. Doordat de dorps- en wijkraad wordt gezien als een burgerinitiatief is de gemeenteraad zeer terughoudend om hier een nadrukkelijk een kaderstellende en controlerende rol te spelen. De gemeenteraad beziet dan ook afhankelijk van het onderwerp dat voorligt hoe de dorps- en wijkraad wil samenwerken met de gemeente en vice versa. Per onderwerp maar ook per dorp- en wijk kan dit verschillen. De gemeenteraad sluit in zijn werkwijze aan op het gebiedsgericht werken van de gemeente. Binnen een fractie hebben raadsleden verschillende dorpen- en wijken in een gebied in hun portefeuille. Raadsleden onderhouden contact met deze dorps- en wijkraden en zij doen dat op een wijze die afhankelijk is van hoe de desbetreffende dorps- en wijkraad wil samenwerken met de gemeenteraad. Sommige dorps- en wijkraden willen het contact met raadsleden onderhouden, andere dorps- en raadsleden willen dat bewust niet om te voorkomen dat de dorps- en wijkraad onderdeel wordt van politiek. Dit wordt bevestigd in de verschillende gesprekken die gevoerd zijn met de dorps- en wijk

Raadsleden zien verder een aantal ontwikkelingen die van invloed zijn op de verhouding tussen de raad en de dorps- en wijkraden. De belangrijkste die genoemd worden zijn:

- De nieuwe Omgevingswet: wat en hoe gaat de gemeenteraad meer loslaten en terugleggen in de samenleving?
- De verdergaande online mogelijkheden: sociale media biedt kansen voor inwoners om zich snel en makkelijk te organiseren rondom bepaalde thema's en het biedt kansen voor de dorps- en wijkraden en de gemeenteraad om meer zicht te krijgen op verschillende opvattingen en belangen in de samenleving.
- Inspelen op burgerinitiatieven: een kans om realisatiekracht in de samenleving te benutten. Binnen Haarlemmermeer is er een budget om burgerinitiatieven te ondersteunen maar het is nog wel

ingewikkeld voor inwoners om dat te benutten. Het vraagt veel inspanning van inwoners om een subsidie te kunnen krijgen van de gemeente²⁰.

Zoals eerder opgemerkt benadrukt het college dat de gemeente en dorps- en wijkraden samenwerken om de representatieve democratie en de participatieve democratie met elkaar te verbinden. Voor raadsleden is een dorps- en wijkraad in dat kader een van de belangengroepen die een rol kan spelen bij een maatschappelijk vraagstuk. De positie van de dorps- en wijkraad in de belangenafweging van de gemeenteraad tussen verschillende groepen is daarmee mede afhankelijk van de inspanning van de dorps- en wijkraad zelf om een positie op te bouwen.

Uit gesprekken in dit onderzoek blijkt dat er binnen de gemeente drie categorieën van vraagstukken worden onderscheiden, waarbij belangenafwegingen in meer of mindere mate een rol spelen:

- 1 **Dicht bij huis:** vraagstukken waarbij de impact zich beperkt tot de nabije leefomgeving van inwoners in een wijk, buurt of straat.
- 2 **Gebiedsgericht:** vraagstukken waarbij er impact is op de leefomgeving van meerdere wijken of buurten.
- 3 **Gemeentebreed:** vraagstukken die impact hebben op alle dorpen en wijken van de gemeente.

Naarmate het vraagstuk verschuift van 'dicht bij huis' naar 'gemeentebreed' spelen steeds meer partijen een rol in de belangenafweging. De dorps- en wijkraden spelen dan een steeds minder prominente rol en de rol van de gemeenteraad wordt juist belangrijker. Uit gesprekken blijkt het dan des te meer belangrijker om dat naar elkaar uit te spreken en de verwachtingen naar elkaar toe helder te maken, anders kan dit achteraf leiden tot teleurstellingen; zie het onderstaande kader.

VERWERKEN VAN AFVAL: GEMEENTEBREED VRAAGSTUK

Een dorps- of wijkraad geeft aan dat er meer afvalbakken (rolemmers) nodig zijn. Daarnaast wilde de dorps- of wijkraad dat inwoners zelf konden kiezen tussen extra bakken of zelf plastic en tuinafval weg te brengen. Er bleken echter al beslissingen genomen te zijn door de gemeente, het is gemeentebreed beleid waar de dorps- of wijkraad geen invloed op heeft, zeker niet achteraf.

De gebiedsgerichte vraagstukken zijn vaak ingewikkeld omdat er geen scherpe lijn getrokken kan worden, zij bewegen tussen 'dicht bij huis' en 'gemeentebreed' in. Hierbij is maatwerk dan meer aan de orde en experimenteert de gemeente ook met verschillende participatievormen. Zie onderstaand kader.

EXPERIMENT DRIEHOEKSOVERLEG: GEBIEDSGERICHT VRAAGSTUK

Lisserbroek gaat de komende jaren flink groeien. Hiertoe is een driehoeksoverleg ingericht tussen de gemeente, woordvoerders van het dorp en de woningbouwers.

Het driehoeksoverleg is een experiment. Vijf woordvoerders van het dorp nemen deel. Daaromheen is een kring van tientallen meedenkers en geïnteresseerden en er zijn ook werkgroepen. De woordvoerders proberen de hoofdstroom van meningen en standpunten te achterhalen.

De woordvoerders van het dorp vertegenwoordigen niet de dorps- of wijkraad, maar staan naast de dorps- of wijkraad. Zij peilen regelmatig tussentijds de mening van inwoners en werken dan samen met de dorps- of wijkraad. De dorps- of wijkraad vraagt actief naar de mening van inwoners, zet hiervoor social media in en organiseert oloopavonden en publiceert in het dorpsblad.

²⁰ Bron: interviews

De bovengenoemde categorieën lijken voor sommige actoren een handvat te geven voor hun rolinvulling, maar voor anderen blijft het een zoektocht. Zo is het voor raadsleden iedere keer weer afwachten hoe de dorps- en wijkraden zich rondom bepaalde vraagstukken opstellen en hoe dan het samenspel tussen de raad en de dorps- en wijkraad vorm moet krijgen²¹. Het is voor de gemeenteraad ook niet altijd vooraf duidelijk wie betrokken moet of wil worden en achteraf wie in welke mate invloed heeft gehad. Er zijn wel goede voorbeelden waarbij het samenspel tussen de gemeenteraad en dorps- en wijkraden tot goede resultaten leidt en inwoners invloed hebben op de besluitvorming, zie ter illustratie onderstaande kaders.

TRANSFORMATORSTATION RIJSENHOUT

Op enig moment zou in Rijsenhout een transformatorstation moeten worden gebouwd. De dorps- of wijkraad heeft de regie genomen om de inwoners te mobiliseren en heeft een spreekuur georganiseerd. Hieruit is een lokaal standpunt naar voren gekomen, waar de gemeenteraad vervolgens mee aan de slag kon.

TEGANGAAN VERLOEDERING CENTRUM NIEUW VENNEP

De dorps- of wijkraad richt zich op het aanpakken van de verloedering van het centrum en heeft raadsleden uitgenodigd om eens samen door het gebied te wandelen. Dat heeft invloed gehad op de besluitvorming in de gemeenteraad; er is een motie aangenomen voor een aanpak van de verloedering.

Verder is de samenleving de afgelopen decennia sterk veranderd. Inwoners zijn steeds mondiger en organiseren zich langs allerlei verbanden en netwerken. De opkomst van sociale media heeft hieraan ook bijgedragen. Inwoners kunnen zich razendsnel rondom bepaalde thema's online organiseren, kennis delen en standpunten uitwisselen. Sommige dorps- en wijkraden spelen hier ook op in, zoals Hoofddorp Floriande. Deze dorps- of wijkraad werkt samen met allerlei werkgroepen die onafhankelijk van elkaar werken en daarbij ook online middelen inzetten. Wel geven dorps- en wijkraden in gesprekken aan dat het moeilijk is om een representatieve groep te bereiken. Vaak komen de signalen van een selecte groep uit het dorp of de wijk en het is sterk afhankelijk van het onderwerp. Onderwerpen die de leefbaarheid in een wijk direct en zichtbaar raken hebben vaak grotere aandacht van inwoners dan de meer abstracte onderwerpen.

DE TURBOROTONDE EN GROENBELEID

- Een facebookpagina van de dorps- en wijkraad over de gevaren van een turborotonde is 4..000 keer bekeken.
- Rondom het thema groenbeleid ontstond een pop-up groep van inwoners.

Om het bereik te vergroten zetten de dorps- en wijkraden onder andere sociale media in om voldoende input te krijgen van inwoners. Dat laatste lukt beter in het geval het onderwerp de leefbaarheid in een wijk direct en zichtbaar raakt. Zo is de facebook pagina van een dorps- of wijkraad over de gevaren van een turborotonde door 4.000 inwoners bekeken. Uit gesprekken blijkt dit tevens een voorbeeld dat het belangrijk is dat de gemeente en de dorps- en wijkraden de wijze van participatie goed op elkaar afstemmen en elkaar hierover tenminste informeren. Ook in het geval het initiatief tot het inzetten van een participatie instrument bij één partij vandaan komt. Er was in dit voorbeeld namelijk over en weer kritiek op elkaars communicatie naar de samenleving²².

Als laatste blijkt, uit het oogpunt van democratisch samenspel, de keuze voor de juridische vorm van een dorps- en wijkraad minder relevant. Sommige dorps- en wijkraden hebben gekozen voor een stichting, andere juist voor een vereniging. Voordelen die zij noemen ten aanzien van een vereniging is dat het

²¹ Bron: interviews

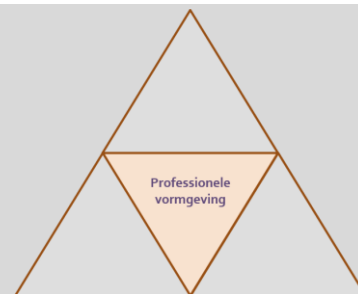
²² Bron: interviews

bestuur verantwoording moet afleggen aan de leden. Voordeel van een stichting is de open structuur, het bestuur is gedwongen met iedereen in de samenleving te spreken. De dorps- en wijkraden die hebben gekozen voor een vereniging geven daarbij aan dat ook zij samenwerken met iedereen in de samenleving, bijvoorbeeld via informele werkgroepen van inwoners die zichzelf hebben georganiseerd langs een vraagstuk zoals de Ag. Tevens worden alle inwoners uitgenodigd voor informatie- en inloopavonden, ongeacht zij wel of geen lid zijn van de vereniging.

7.4 Professionele vormgeving

TOEGEPASTE NORMEN:

- De gemeente heeft doelen, beleid en instrumenten voor participatie.
- De gemeente en dorps- en wijkraden leren en verbeteren op basis van ervaringen uit de praktijk.
- De gemeente en dorps- en wijkraden beschikken over voldoende mensen die de benodigde capaciteiten voor hun werk hebben.
- De gemeente werkt gebiedsgericht en pakt vraagstukken integraal aan.
- De gemeente en dorps- en wijkraden zijn in staat om van woorden naar daden te komen.
- De gemeente en dorps- en wijkraden beproeven nieuwe vormen van participatie, zoals via internet.
- De gemeente en dorps- en wijkraden communiceren goed met elkaar.

UITKOMSTEN EVALUATIE CONVENANT

- **Gebiedsgerichte aanpak:** alle partijen zijn tevreden over het gebiedsgericht werken.
- **Personele capaciteit:** Het is lastig om bestuursleden te werven voor de dorps- en wijkraden.
- **Personele kwaliteit:** er is volgens de dorps- en wijkraden een gebrek aan ondersteuning van de gemeente, terwijl Meerwaarde aangeeft dit wel te bieden. De bekendheid van het aanbod is echter laag.

De gemeentelijke doelen en het beleid ten aanzien van participatie is in het voorgaande hoofdstuk besproken. Gemakshalve gaan we daar dan ook hier niet verder op in.

De gemeente en de dorps- en wijkraden investeren in het leren van elkaar door kennis en ervaringen met elkaar te delen. De tweejaarlijkse bijeenkomsten zijn hier een voorbeeld van. Deze worden georganiseerd door de gemeente in samenspraak met het Dagelijks Bestuur Kernen. Dit is ook een rol die het Dagelijks Bestuur Kernen bij voorkeur oppakt. In gesprekken geven dorps- en wijkraden aan dat dit wenselijk is want in het verleden dreigde het Dagelijks Bestuur Kernen meer een klachtenbureau te worden en werd de afstand tot de dorps- en wijkraden steeds groter²³. Ook nemen sommige dorps- en wijkraden zelf initiatief om kennis op te doen en te leren van ervaringen elders. Zo sluit een dorps- of wijkraad aan op landelijke bijeenkomsten over democratische vernieuwing. Deze landelijke bijeenkomsten gaan bijvoorbeeld over de nieuwe Omgevingswet, doe-democratie en burgerinitiatieven.

Tijdens het onderzoek is niet aangetroffen dat het delen van kennis en ervaring ook leidt tot de ontwikkeling van werkwijzen en instrumenten die voor iedereen toegankelijk zijn. Er is geen gezamenlijke 'gereedschapskist' aangetroffen met tools die iedereen kan inzetten.

Personele capaciteit is over het algemeen een schaars goed. Dat blijkt ook uit de gesprekken in dit onderzoek. De wensen van dorps- en wijkraden met betrekking tot beheer van de openbare ruimte krijgen binnen de gemeentelijke organisatie geen voorkeursbehandeling. Deze wensen maken gewoon onderdeel uit van de reguliere werkljst van de beheerders openbare ruimte. Ook de dorps- en wijkraden kampen met capaciteitsproblemen²⁴. Het blijkt moeilijk om voldoende bestuursleden te werven en inwoners te mobiliseren op hun mening kenbaar te maken of kennis in te brengen. Met name inwoners tot de leeftijd van 50 jaar hebben het vaak te druk met het werk en het gezin. Er worden verschillende acties ondernomen om dit probleem aan te pakken:

²³ Bron: interviews

²⁴ Bron: interviews

- Er wordt steeds meer gewerkt langs specifieke thema's waarbij inwoners via een werkgroep kunnen aansluiten. Het is dan niet nodig voor inwoners om zich in de volle breedte van vraagstukken in te zetten maar enkel voor een tijdelijk vraagstuk dat speelt.
- Ook heeft een dorps- of wijkraad het idee van een themastoel binnen het bestuur die flexibel ingevuld kan worden, ook wel een witte stoel genoemd.
- Inzet van online platformen zoals Hallobadhoevendorp.nl. Inwoners, verenigingen en instellingen nemen deel aan dat platform en mensen worden gestimuleerd om dat te doen.

Er zijn momenteel gebiedsprogramma's maar die verschillen in gedaanten en abstractiesniveaus. Ook in het verleden werden gebiedsprogramma's gemaakt, maar ook die laten hetzelfde beeld zien. Tijdens het onderzoek is een dergelijk gebiedsprogramma bestudeerd. Daaruit blijkt dat het programma onderwerpen in het fysieke en het sociale domein bevat. Er is echter geen sprake van een gestructureerd en samenhangend geheel. Het is een lijst van waarnemingen, projecten, opmerkingen en acties door elkaar²⁵. De gebiedsprogramma's werden verder niet gebruikt als sturingsinstrument omdat de programma's niet bestuurlijk werden vastgesteld²⁶. De gemeente wil de gebiedsprogramma's weer nieuw leven inblazen en deze online toegankelijk maken voor de dorps- en wijkraden.

²⁵ Bron: Gebiedsprogramma 2015 Hoofddorp Zuid West, gebied 3

²⁶ Bron: interviews

8 Uitvoeringsprestaties

In dit hoofdstuk wordt deelvraag 10 van dit onderzoek beantwoord:

ONDERZOEKSVRAGEN

- 10 Wat zijn de prestaties van de samenwerking tussen de gemeente en dorps- en wijkraden en wat zijn daarbij concrete voorbeelden van uitvoeringsprestaties in de dorpen en wijken?

TOEGEPASTE NORM

- Uitvoeringsdoelen die de gemeente en dorps- en wijkraden voor ogen hebben worden gerealiseerd.

Kernbevindingen

Onderzoeksvraag 10

- 1 Goede prestaties worden geboekt op het terrein van de kwaliteit van de openbare ruimte, voorzieningen en verkeersveiligheid voor fietsers. Ook de ontwikkeling van een centrumplan was een succesvol participatietraject.
- 2 Onvoldoende prestaties zijn er op het terrein van woningbouw, verkeersveiligheid en de samenhang tussen grote plannen.

8.1 Uitvoeringsprestaties

Aan de dorps- en wijkraden is in de enquête gevraagd of zij een of twee aansprekende voorbeelden konden noemen van goede prestaties waarbij de dorps- en wijkraad heeft bijgedragen en waarbij sprake was van een goede samenwerking met de gemeente. Vervolgens is gevraagd wat verklaringen waren voor dat succes. Aan de dorps- en wijkraden is ook gevraagd of zij een of twee aansprekende voorbeelden konden noemen die niet tot gewenste prestaties hebben geleid en waarbij sprake was van minder goede samenwerking met de gemeente. De onderstaande tabel presenteert de voorbeelden die werden genoemd.

Goede prestatie	Verklaring
Elf dorps- en wijkraden hebben voorbeelden genoemd, zes dorps- en wijkraden niet.	
Herinrichting van een groenstrook Papegaaistraat.	Omwonenden zijn goed betrokken en verbonden met elkaar en het park is samen met de gemeente ingericht.
Adviezen van de dorps- of wijkraad met betrekking tot een rotonde (fietsers) bij het station heeft de gemeente gedeeltelijk overgenomen.	De dorps- of wijkraad kon de aandachtspunten via het tweemaandelijks overleg met de gemeente goed onder de aandacht brengen.
Realisatie multifunctioneel terrein in Abbenes.	Een goede samenwerking tussen inwoners, Oranje Evenementen Vereniging, de dorpsraad en de gebiedsmanager van de gemeente.
Totstandkoming van het dorpshuis.	Goede samenwerking tussen de gemeente, inwoners en de dorps- en wijkraad.
Reiniging kunstwerken en aanpassing fietspad.	Regelmatige inbreng van dit onderwerp door de dorpsraad in het tweemaandelijks overleg met de gebiedsmanager.
Maaibeleid in Burgerveen.	De kennis van de wijkraad is door de gemeente gebruikt.
Verkeersveiligheid Weteringweg verbeterd.	De wijkraad heeft invloed gehad, het verzoek van de wijkraad om de toegestane snelheid te verlagen is opgevolgd.
Totstandkoming centrumplan	Dorps- en wijkraden zijn vroegtijdig betrokken.

Onvoldoende prestatie	Verklaring
Twaalf dorps- en wijkraden hebben voorbeelden benoemen, zes dorps- en wijkraden niet.	
Aankomende woningbouwplannen.	Dorps- of wijkraad is niet in een vroeg stadium betrokken en op de hoogte gesteld.
Samenhang tussen allerlei substantiële plannen: Masterplan 2008, Omlegging A9, Participatie Centrum en Groenstructuurplan.	Veel plannen zijn opgesteld maar er wordt geen rekening gehouden met de invloed van plannen op elkaar: de samenhang ontbreekt.
Grondkwaliteit Park 21.	De dorps- en wijkraad geeft aan waar wel of niet gebouwd kan worden. De gemeente kan echter niets doen omdat andere partijen grondeigenaar zijn. De dorps- en wijkraad begrijpt niet dat de gemeente niet soepeler kan omgaan met vergunningen.
Aanleg speeltuin Greveling	Onduidelijke communicatie over mogelijkheden voor de aanleg.
Buitengebied van het winkelcentrum Toolenburg en ontwikkelingen Toolenburgplas. Met name met betrekking tot fietsenrekken en parkeerplekken.	Geen terugkoppeling van de gemeente omtrent de stand van zaken.
Paaltje aan de kant van Nassaupark om doorsteek van auto's te beletten.	Geen antwoord van de gemeente.
Aanpak verkeersveiligheid.	Allerlei regels werken belemmerd voor een oplossing.

8.2 Maatschappelijke opgaven

De dorps- en wijkraden hebben in de enquête een aantal maatschappelijke opgaven benoemd die spelen in de dorpen of wijken. In de onderstaande tabel worden de maatschappelijke opgaven die zijn genoemd gepresenteerd. De dorps- en wijkraden benoemen daarbij maatschappelijke opgaven op het terrein van wonen, bereikbaarheid, voorzieningen en kwaliteit van de openbare ruimte

De werkelijke realisatie van deze opgaven is verder geen onderdeel van het onderzoek. Een onderzoek naar maatschappelijke opgaven vraagt om een ander type onderzoek en vraagstelling: bijvoorbeeld zijn er voldoende woningen?, of is het dorp- of de kern goed bereikbaar? We nemen de genoemde maatschappelijke opgaven echter wel op in dit rapport omdat het waardevolle informatie is en als input kan dienen voor accenten binnen dorps- en wijkplannen.

Maatschappelijke opgaven
Wonen <ul style="list-style-type: none"> – Het behouden van het dorpse en historische karakter. – Uitbreiding en inbreiding van woningbouw. – Woningen voor ouderen en sociale huisvesting. – Expats overspoelen het dorp; zij zijn minder betrokken bij het dorp.
Bereikbaarheid <ul style="list-style-type: none"> – Voldoende bereikbaarheid. – Verkeer: voorkomen drukte en overlast en verkeersveiligheid. – Parkeren. – Openbaar vervoer.
Voorzieningen en kwaliteit openbare ruimte <ul style="list-style-type: none"> – Groenvoorziening. – Openbare ontmoetingsruimtes verspreiden over het dorp (Badhoevedorp). – Jeugdonderkomen. – Tegengaan van de verpaupering winkelgebied (Nieuw-Vennep). – Geluidsoverlast: Schiphol. – Afval in de wijk.

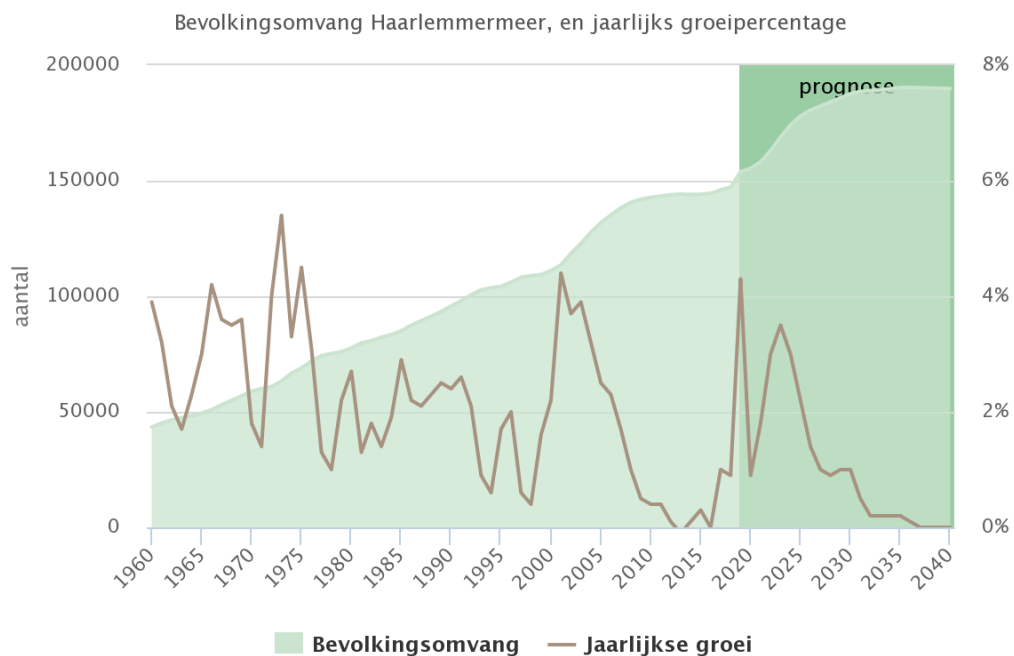
Deel 3 De bijlagen

Bijlage 1 Kerncijfers

Bij de inventarisatie en het in kaart brengen van een aantal kerncijfers van de gemeente Haarlemmermeer naar kernen en wijken, hebben onderzoekers de volgende open bronnen geraadpleegd: www.haarlemmermeer.nl, Waarstaatjegemeente.nl, Leefbaarometer.nl, CBS. Deze gegevens zijn in het kader van het onderzoek niet gebruikt voor de beantwoording van de onderzoeksvragen maar zijn enkel bedoeld om enig gevoel te krijgen bij de dorpen- en wijken. Hieronder volgen kerncijfers die zich richten op de omvang van kernen en wijken.

BEVOLKINGSOMVANG

De gemeente Haarlemmermeer heeft ruim 154.000 inwoners verspreid over 31 kernen met een totale oppervlak van 20.632 hectare. De onderstaande afbeelding laat zien dat de bevolkingsomvang van Haarlemmermeer in de afgelopen zestig jaar met meer dan 100.000 inwoners is gegroeid. De piek in 2019 wordt veroorzaakt door het samengaan van Haarlemmermeer met de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude. De verwachting is dat de woningbouwversnelling waar nu op ingezet wordt, een nieuwe piek in 2023 zal veroorzaken.

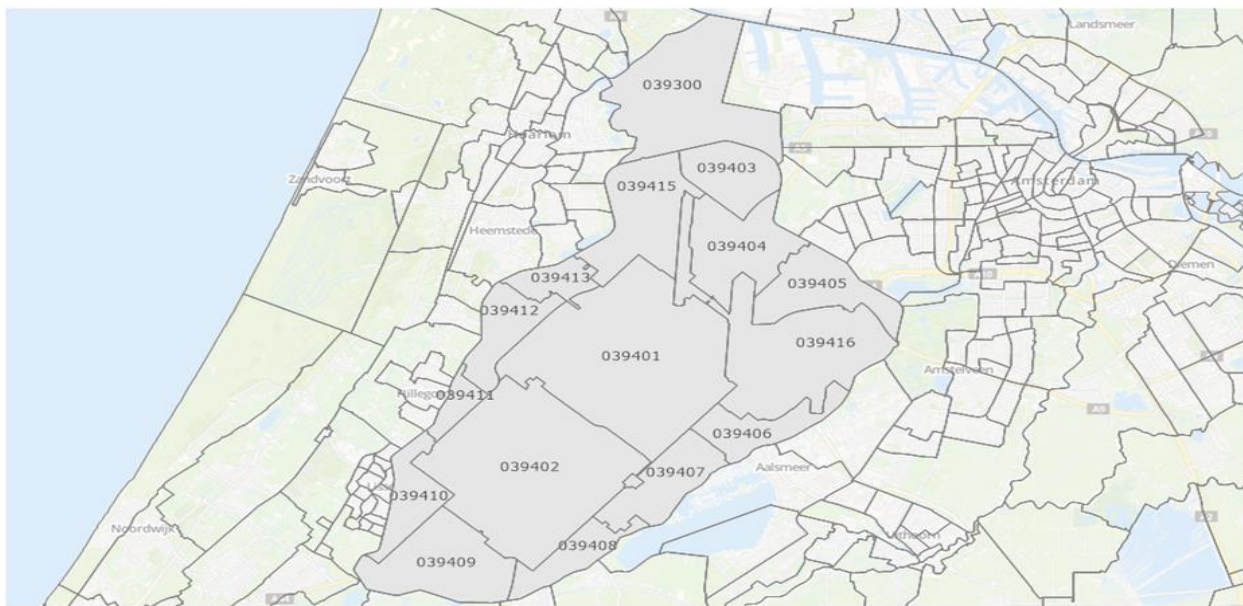

Bron: Gemeente Haarlemmermeer

Afbeelding: Bevolkingsomvang Haarlemmermeer en jaarlijkse groeipercentage over de jaren 1960-2040 (bron: BRP gemeente Haarlemmermeer, 2019)

INDELING VAN WIJKEN- EN KERNEN GEMEENTE HAARLEMMERMEER

De onderstaande tabel en kaart toont de meest recente wijk- en kernenindeling (2018)²⁷ van de gemeente Haarlemmermeer²⁸, zoals geregistreerd bij het CBS.

Wijknummer	Wijknaam*
039300	Haarlemmerliede en Spaarnwoude
039401	Hoofddorp
039402	Nieuw-Vennep
039403	Zwanenburg
039404	Lijnden / Boesingheliede
039405	Badhoevedorp
039406	Aalsmeerderbrug/ Oude Meer/ Rozenburg / Schiphol Rijk
039407	Rijsenhout
039408	Burgerveen / Leimuiderbrug / Weteringbrug
039409	Abbenes / Buitenkaag
039410	Lisserbroek
039411	Beinsdorp
039412	Zwaanshoek
039413	Cruquius
039415	Vijfhuizen
039416	Schiphol

Tabel: Indeling wijken Haarlemmermeer zoals die door de gemeente zijn geregistreerd bij CBS (2018).

Bron: gemeentelijke monitor Sociaal Domein Wijkprofiel, VNG, waarstaatjegemeente.nl

²⁷ Bron: Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wijkprofiel, VNG, waarstaatjegemeente.nl

²⁸ Vanaf 1 januari 2019 is de gemeente Haarlemmermeer uitgebreid met Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Halfweg en Spaarndam (gedeelte). Deze uitbreiding is niet in de tabel opgenomen.

AANTAL INWONERS PER LEEFTIJDSCATEGORIE (2019)

In de onderstaande tabel wordt per wijk of kern het aantal inwoners per 1 januari 2019 naar leeftijdsgroep gepresenteerd.

Kernen en wijken	Leeftijdsgroepen						Totaal
	0-3jr	4-11jr	12-17jr	18-64jr	65-75jr	75>jr	
Hoofddorp (totaal)	2.915	7.191	6.066	47.605	7.616	4.204	75.597
Hoofddorp Bornholm	318	689	514	4.854	1.105	389	7.869
Hoofddorp Centrum	564	959	756	7.997	1.650	1.520	13.446
Hoofddorp Floriande	672	2.289	2.088	11.804	986	498	18.337
Hoofddorp Graan voor Visch	165	385	351	2.748	262	181	4.092
Hoofddorp Overbos	383	905	758	6.614	1.164	400	10.224
Hoofddorp Pax	169	444	360	2.800	906	395	5.074
Hoofddorp Toolenburg	514	1.293	1.088	9.619	1.438	792	14.744
Hoofddorp Omgeving	130	227	151	1.169	105	29	1.811
Nieuw-Vennep (totaal)	1.223	3.473	3.262	19.048	2.656	1.888	31.550
Nieuw-Vennep Centrum	198	479	386	2.859	864	824	5.610
Nieuw-Vennep Getsewoud	681	2.153	2.157	10.756	703	445	16.895
Nieuw-Vennep Linqenda	153	374	316	2.279	520	263	3.905
Nieuw-Vennep Welgelegen	176	422	325	2.708	486	293	4.410
Nieuw-Vennep omgeving	15	45	78	446	83	63	730
Overige kernen (totaal)	1.708	3.885	3.353	28.759	5.343	4.036	47.084
Aalsmeerderbrug	15	30	36	316	60	36	493
Abbenes	51	114	80	694	174	74	1.187
Badhoevedorp / Nieuwe Meer	473	1.157	941	7.447	1.200	1.432	12.650
Beinsdorp	26	69	70	653	119	41	978
Boesingheliede	5	9	4	94	14	13	139
Buitenkaag	13	31	26	238	87	59	454
Burgerveen	12	25	17	183	57	39	333
Cruquius	21	64	75	633	174	72	1.039
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	11	27	17	205	50	28	338
Halfweg	68	190	131	1.663	295	216	2.563
Leimuiderbrug	3	3	5	23	6	5	45
Lijnden	21	54	56	507	123	70	831
Lisserbroek	117	274	290	2.243	347	187	3.458
Oude Meer	3	5	16	119	16	11	170
Rijsenhout	130	294	314	2.556	569	376	4.239
Rozenburg	1	5	2	42	5	1	56
Schiphol / Schiphol-Rijk	1	1	0	61	0	0	63
Spaarndam (gedeeltelijk)	185	277	243	2.022	332	210	3.269
Vijfhuizen / Nieuwebrug	186	450	387	2.911	528	322	4.784
Weteringbrug	11	26	20	214	63	31	365
Zwaanshoek	48	155	151	1.138	225	114	1.831
Zwanenburg	307	625	472	4.797	899	699	7.799
Totaal inwoners	5.846	14.549	12.681	95.412	15.615	10.128	154.231

Tabel: Aantal inwoners per leeftijdscategorie naar wijk en kern in 2019. Bron: gemeentelijke website BRP Haarlemmermeer, 2019.

Bijlage 2 Evaluatie convenant 'Spelregels voor Participatie'

In de onderstaande tabel worden de conclusies gepresenteerd van de evaluatie in 2013 van het convenant 'Spelregels voor Participatie'. De onderzoekers van het voorliggende onderzoek van de rekenkamercommissie hebben de conclusies verdeeld over de vier resultaatgebieden van het evaluatiemodel van figuur 2.2.

Resultaatgebied	Conclusies evaluatie convenant
Realiseren opgaven	<ul style="list-style-type: none"> • Snel en flexibel handelen: volgens de dorps- en wijkraden moeten gebiedsmanagers meer doorzettingsmacht krijgen in de gemeentelijke organisatie.
Constructieve samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> • Vroegtijdig informeren: dorps- en wijkraden vinden dat zij nog te vaak te laat betrokken worden en zijn ontevreden over de terugkoppeling van de gemeente. • Gezamenlijke werkwijze: dorps- en wijkraden, onderwerpen en gemeentelijke onderdelen verschillen sterk van elkaar. Daarom is het welslagen van participatie meer persoonsafhankelijk dan afhankelijk van een set van basisafspraken en spelregels. • Heldere rollen: dorps- en wijkraden leggen verschillende accenten met betrekking tot de rolinvulling. De ene zit meer op de uitvoering, de ander meer op belangenbehartiging. • Goede samenwerkingspartner: het contact met gebiedsmanagers is goed.
Democratisch samenspel	<ul style="list-style-type: none"> • Zicht op alle belangen: de dorpsraden in de kleine dorpen hebben meer gevoel voor representativiteit dan de wijkraden in grote wijken. Tegelijkertijd is er het besef dat de mate waarin representativiteit belangrijk is, afhankelijk is van het vraagstuk wat voorligt. Bij vraagstukken waar belangenafwegingen een grote rol spelen zal representativiteit belangrijker zijn dan bij vraagstukken waarbij kennis van de praktijk van toegevoegde waarde is voor de uitvoering. • Democratie in de raad of op straat: het onderscheid tussen uitvoeringsvraagstukken en belangenafwegingen is relevant. Dorps- en wijkraden dragen aan dat wellicht voor verschillende dorps- en wijkraden verschillende convenanten nodig zijn en er een splitsing moet worden gemaakt tussen gebiedsgerichte plannen en gemeentebrede plannen.
Professionele vormgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Gebiedsgerichte aanpak: alle partijen zijn tevreden over het gebiedsgericht werken. • Personele capaciteit: het is lastig om bestuursleden te werven voor de dorps- en wijkraden. • Personele kwaliteit: er is volgens de dorps- en wijkraden een gebrek aan ondersteuning van de gemeente, terwijl de welzijnsorganisatie Meerwaarde aangeeft dit wel te bieden. De bekendheid van het aanbod van Meerwaarde is echter laag.

Bijlage 3 Respondenten- en bronnenlijst

Respondentenlijst

R	Volgnr.	Functie	Organisatie
R	1	Gebiedsmanager	Gemeente Haarlemmermeer
R	2	Gebiedsmanager	Gemeente Haarlemmermeer
R	3	Gebiedsmanager	Gemeente Haarlemmermeer
R	4	Gebiedsmanager	Gemeente Haarlemmermeer
R	5	Gebiedsmanager	Gemeente Haarlemmermeer
R	6	Burgemeester en portefeuillehouder van o.a. Kerncontacten	Gemeente Haarlemmermeer
R	7	Gebiedsmanager	Gemeente Haarlemmermeer
R	8	Wethouder, portefeuillehouder van o.a. Kerncontacten	Gemeente Haarlemmermeer
R	9	Gebiedsmanager	Gemeente Haarlemmermeer
R	10	Gebiedsmanager	Gemeente Haarlemmermeer
R	11	Lid	DWR Noord (groep 1) Badhoevedorp
R	12	Lid	DWR Noord (groep 1) Badhoevedorp
R	13	Lid	DWR Noord (groep 1) Haarlemmerliede/Spaarnwoude
R	14	Lid	DWR Noord (groep 1) Haarlemmerliede/Spaarnwoude
R	15	Lid	DWR West (groep 2) Lisserbroek
R	16	Lid	DWR West (groep 2) Lisserbroek
R	17	Lid	DWR West (groep 2) Vijfhuizen
R	18	Lid	DWR West (groep 2) Vijfhuizen
R	19	Penningmeester en secretaris a.i. Stichting O.R.A. Belangen	DWR Zuidoost (groep 3) Aalsmeerderbrug
R	20	Voorzitter Stichting O.R.A. Belangen	DWR Zuidoost (groep 3) Aalsmeerderbrug
R	21	Secretaris Stichting Burgerbelangen Burgerveen	DWR Zuidoost (groep 3) Burgerveen
R	22	Lid	DWR Hoofddorp Centrum en Nieuw Venneep (groep 4) Hoofddorp Graan voor Visch
R	23	Lid	DWR Hoofddorp Centrum en Nieuw Venneep (groep 4) Hoofddorp Noord
R	24	Lid	DWR Hoofddorp Centrum en Nieuw Venneep (groep 4) Hoofddorp Oost
R	25	Lid	DWR Hoofddorp Centrum en Nieuw Venneep (groep 4) Hoofddorp Oost

R	Volgnr.	Functie	Organisatie
R	26	Lid	DWR Hoofddorp Centrum en Nieuw Vennepe (groep 4) Hoofddorp Oud-West
R	27	Lid	DWR Hoofddorp Centrum en Nieuw Vennepe (groep 4) Hoofddorp Oud West
R	28	Lid	DWR Zuid West (groep 5) Wijkraad Toolenburg
R	29	Lid	DWR Zuid West (groep 5) Wijkraad Toolenburg
R	30	Lid	DWR Zuid West (groep 5) Spaarndam=1 i.o.
R	31	Lid	DWR Zuid West (groep 5) Spaarndam=1 i.o.

Bronnenlijst

S	Volgnr.	Jaar	Maandnr.	Titelbeschrijving
S	1	2013	3	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, <i>Dorps- en wijkraden in Nederland</i> , rapport opgesteld door Necker Van Naem, 1 maart 2013
S	2	2018	-	Waar staat je gemeente?, <i>Gegevens monitor sociaal domein wijkprofiel, inkomens huishoudens, samenstelling bevolking, leeftijdsopbouw</i> , Versie 2, excel sheet, 2018
S	3	2018	-	Centraal Bureau voor de Statistiek, <i>Huishoudsamenstelling Haarlemmermeer 2018</i> , excel sheet, 2018
S	4	2018	1	Centraal Bureau voor de Statistiek, <i>Kerncijfers wijken en buurten Haarlemmermeer</i> , excel sheet, 2018
S	5	2018	1	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Resultaten Leefbarometer Haarlemmermeer naar wijk en kern</i> , 2018
S	6	2018	2	Provincie Zuid-Holland, <i>Handreiking kernendemocratie: inspiratie voor het verkleinen van de afstand tussen gemeenschap en gemeente</i> , online versie, februari 2018
S	7	2019	-	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Aantal inwoners per leeftijdscategorie, naar wijk en kern</i> , uit BRP, 2019
S	8	2019	-	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Aantal inwoners in Haarlemmermeer naar wijk en kern 2000-2019</i> , uit BRP, 2019
S	9	2019	9	Vereniging Nederlandse Gemeenten, <i>Wijkprofiel, als verdieping op het rapport van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein</i> , 30 september 2019
				Dorps- en wijkraden
SA	1	-	-	<i>WC Toolenburg toegangen</i> , jpg bestand
SA	2	2013	2013	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Evaluatie van het convenant tussen dorps- en wijkraden en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer: 'Spelregels voor participatie'</i> , december 2013
SA	3	2014	6	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Convenant Spelregels voor participatie</i> , juni 2014
SA	4	2015	-	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Gebiedsprogramma 2015, Hoofddorp Zuid West (gebied 3)</i> , 2015
SA	5	2017	4	Stichting Dorpsraad Nieuw-Vennep, <i>Verslag vergadering Algemeen Bestuur 25 april 2017, 30 april 2017</i>
SA	6	2017	11	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Samenwerkingsafspraken met dorps- en wijkraden</i> , nota van B&W, reg.nr. 2017.0064395, 14 november 2017
SA	7	2017	11	Dorpsraad Lisserbroek, <i>Samenwerkingsafspraken</i> , brief aan bestuursleden Dorps- en Wijkraden Haarlemmermeer en college van burgemeester en wethouders, namens Lisserbroek SamenMeer en Dorpsraad Lisserbroek, 25 november 2017
SA	8	2017	12	Wijkraad Toolenburg, <i>Verslag vergadering</i> , 7 december 2017
SA	9	2018	2	Wijkraad Toolenburg, <i>Conceptverslag vergadering</i> , 27 februari 2018
SA	10	2018	8	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Schouwpunten Burgerveen</i> , excel sheet, stand van zaken augustus 2018, z.d.
SA	11	2018	10	Wijkraad Toolenburg, <i>Agenda Overleg met Gebiedsmanagement en-beheer</i> , 30 oktober 2018
SA	12	2018	10	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Terugkoppeling n.a.v. Overleg met wijkraad hoofddorp Oost</i> , email aan Wijkraad Hoofddorp Oost, 5 oktober 2018

S	Volgnr.	Jaar	Maandnr.	Titelbeschrijving
SA	13	2018	12	Wijkraad Overbos, <i>Verslag Dagelijks Bestuur</i> , 21 december 2018
SA	14	2019	-	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Werkprogramma Hoofddorp West en de Boseilanden</i> , z.d.
SA	15	2019	-	<i>Evenementenkalender september t/m november 2019</i> , z.d.
SA	16	2019	-	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Rapportage DWR Haarlemmermeer Zuid</i> , 2019
SA	17	2019	-	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Rapportage DWR Nieuw-Vennep</i> , 2019. Inclusief: <ul style="list-style-type: none"> – Samenwerkingsafspraken dorpsraad Nieuw-Vennep, vastgesteld 24 augustus 2017, door het dagelijks bestuur van de Dorpsraad Nieuw-Vennep en de gebiedsmanager van de gemeente
SA	18	2019	2	Wijkraad Overbos, <i>Verslag bewonersvergadering</i> , 12 februari 2019
SA	19	2019	2	Wijkraad Graan voor Visch, <i>Samenloop voor hoop op 23 april 2019</i> , email aan de leden van de dorps- en wijkraden Haarlemmermeer, 8 februari 2019
SA	20	2019	2	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Verslag Gebiedsoverleg Nieuw-Vennep</i> , versie 2, 7 februari 2019
SA	21	2019	3	Wijkraad Toolenburg, <i>Verslag bijeenkomst</i> , 26 maart 2019
SA	22	2019	3	Wijkraad Floriande, <i>Conceptverslag vergadering</i> , 11 maart 2019
SA	23	2019	3	Gemeente Haarlemmermeer, <i>emailverkeer met wijkraad Graan voor Visch</i> , 22 maart 2019. Inclusief: <ul style="list-style-type: none"> – Verkeersvragen en meldingen openbare ruimte opgehaald op bewonersavond Graan voor Visch, 14 november 2018
SA	24	2019	3	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Antwoord op email van ORA op 27 november 2018</i> , email aan bestuursleden van stichting ORA-belangen (Oude Meer, Rozenburg en Aalsmeerderbrug), maart 2019
SA	25	2019	4	Wijkraad Overbos, <i>Agenda wijkraadsvergadering</i> , 10 april 2019
SA	26	2019	4	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Verslag Gebiedsoverleg Nieuw-Vennep</i> , 11 april 2019
SA	27	2019	4	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Verslag gesprek wethouder met wijkraad Graan voor Visch over de verkeersveiligheid in Graan voor Visch op 10 april 2019</i> , brief, 17 april 2019
SA	28	2019	5	Wijkraad Floriande, <i>Agenda bewonersvergadering</i> , 13 mei 2019
SA	29	2019	5	Wijkraad Floriande, <i>Conceptverslag vergadering</i> , 13 mei 2019
SA	30	2019	5	Wijkraad Toolenburg, <i>Agenda bijeenkomst</i> , 28 mei 2019
SA	31	2019	5	NMCX, <i>Voorstel tot kennismaking</i> , email aan wijkraad Bornholm door Aarts, 24 mei 2019
SA	32	2019	5	Wijkraad Bornholm, <i>Notulen vergadering</i> , 27 mei 2019
SA	33	2019	5	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Uitnodiging Discussiecafé Dienstverlening op 24 juni 2019</i> , brief van college, z.d.
SA	34	2019	5	Wijkraad Toolenburg, <i>Verslag bijeenkomst</i> , 28 mei 2019
SA	35	2019	5	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Verslag IBB Rijsenhout</i> , 6 mei 2019
SA	36	2019	6	Wijkraad Bornholm, <i>Agenda vergadering</i> , 17 juni 2019
SA	37	2019	6	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Verslag afspraak met de gebiedsmanager</i> , email aan Buurtvereniging Het Oude Buurtje, 19 juni 2019
SA	38	2019	6	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Verslag Gebiedsoverleg Abbenes/Buitenkaag/Weteringbrug</i> , 6 juni 2019
SA	39	2019	7	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Verslag Gebiedsoverleg Nieuw-Vennep</i> , 27 juni 2019, versie 2, 4 juli 2019
SA	40	2019	7	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Diverse interne emails gemeente</i> , 16 juli 2019

S	Volgnr.	Jaar	Maandnr.	Titelbeschrijving
SA	41	2019	7	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Onderzoek dorps- en wijkraden</i> , interne memo, 22 juli 2019
SA	42	2019	7	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Verslag IBB Rijsenhout</i> , 8 juli 2019
				Participatie
SB	1	2014	6	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Spelregels voor participatie</i> , convenant, ondertekend door partijen op 3 juni 2009, versie juni 2014
SB	2	2014	11	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Plan van aanpak participatie (2014.0047217)</i> , verslag van raadsessie, 27 november 2014
SB	3	2015	4	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Voortgang uitvoering plan van aanpak participatie</i> , raadsbrief, kenmerk 15.087593, 10 april 2015
SB	4	2015	10	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Voortgang uitvoering plan van aanpak participatie</i> , raadsbrief, kenmerk X2015.7303, 29 oktober 2015. Inclusief: – Voortgang acties Plan van aanpak participatie, z.d.
SB	5	2015	-	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Denk, praat en beslis mee! Plan van aanpak Participatie</i> , z.d.
SB	6	2016	6	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Voortgang uitvoering plan van aanpak participatie</i> , raadsbrief, 16 juni 2016. Inclusief: – Voortgang acties Plan van aanpak participatie, z.d.
SB	7	2016	11	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Voortgang uitvoering plan van aanpak participatie</i> , raadsbrief, kenmerk X2016.34069, 24 november 2016
SB	8	2017	5	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Voortgang plan van aanpak participatie november 2016 - mei 2017</i> , raadsbrief, kenmerk X2017.43618, 19 mei 2017
SB	9	2017	11	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Haarlemmermeer weet raad! Lessen uit participatieonderzoek</i> , 2017. Inclusief: – Nota van B&W, Participatieonderzoek 'Haarlemmermeer weet raad!', reg.nr. 2017.0063632, 14 november 2017
SB	10	2017	12	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Participatieonderzoek Haarlemmermeer weet raad (2017.0063632)</i> , verslag sessiedebat raad, 21 december 2017
SB	11	2018	1	Rekenkamercommissie Haarlemmermeer, <i>Resultaten vervolgonderzoek Participatiebeleid</i> , notitie, januari 2018. Inclusief: – Aanbieden resultaten vervolgonderzoek, brief aan raad en college, kenmerk 181002, 23 januari 2018
SB	12	2018	2	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Resultaten vervolgonderzoek Participatiebeleid (2018.0005375)</i> , verslag van raadsessie 22 februari 2018
SB	13	2018	5	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Voortgang uitvoering plan van aanpak participatie</i> , raadsbrief, kenmerk X.2018.00997, 15 mei 2018. Inclusief: – Handreiking afweging participatie (stroomschema), z.d.
SB	14	2019	4	Gemeente Haarlemmermeer, <i>Beantwoording schriftelijke vragen (1 april 2019) van de fractie van GroenLinks over het dubbeldorp Spaarndam en de motie van de Tweede Kamer over een onderzoek voor een eventuele grenscorrectie</i> , raadsbrief, kenmerk 2019.0020959, 17 april 2019